

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1941

3

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno priložo.—Izhaja vsak mesec.
— Naročnina znaša Din 30.—, z mesečno priložo Din 60.—. Če se naroči 20 izvodov
(brez priloge) pod enim naslovom, le Din 25.—. Za inozemstvo Din 37.—, s priložo
Din 69.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Pražakova 8. Uredništvo (od-
govorna urednica Zora Požnel) in upravništvo Pražakova 8. Telef. št. 4034. Tiska
Misijonska tiskarna v Grobljah. — Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nena-
ročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi
dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava
»Vigredi«. Uredništvo in uprava: Pražakova, 8.

VSEBINA: Dr. Gregorij Rožman, škof: Materam, ki so in ki bodo. — Ne boj se,
Jožef! (F. Neubauer). — Matere (Fr. Zupančič). — Odkar te ni (A. Salmič). —
Misli ob dneh zimske pomoči (Fr. Zupančič). — Materi v spomin (R. Horvat).
Pogovor v noči (M. Žnidaršič). — Za kruhom in lučjo (J. Plestenjak). — Mati
govori otroku (A. G.). — Iz »Družinske kronike«. — Prodana ljubezen rodne
grude (J. Kmet). — Njih vsakdanji kruhek (J. Glinškov). — Slovenija in njena
lega (Dr. J. Česnik). — Prehrana zdravega in bolnega človeka (M. Sivec). —
Deklica na tuje gre ... — Doma in drugod. — Iz naših krogov. — V naših domo-
vih. — Za pridne roke. — Dobre knjige.

Vigred ima v zalogi in priporoča:

Mati vzgojiteljica	din 16	} Plačljivo tudi v pisemskih znamkah
Med pomladjo in poletjem	" 10	
Predavanja socialnega tečaja	" 10	
Materam	" 3	
Kuhaj varčno in dobro II. zv.	" 4	
Praktični nasveti gospodinji	" 3	
Higiena žene	" 3	
Higiena hiše	" 3	
Zdravilne rastline	" 4	

Materam, ki so in ki bodo

Ni vsaka mati, ki je rodila.

Sodobni svet, ki je deloma zavrgel božje temelje, na katerih edinih se more zgraditi človeka vredno življenje, ima mnogo roditeljic, a malo mater.

Če je žena postala samo rodni aparat, ki otroka spravi na svet, sama pa, izenačena v vsem moškim, mora v tovarno, pisarno, na vsakršno delo, njeni naravi neprikladno, otroka vzame družba v tej ali oni obliki v vzrejo, v vzgojo se ne sme reči, ker se v brezdušnih, brezsrčnih, brezbožnih zavodih morejo samo vzrediti ne pa vzgojiti — če je tako, in žal je mnogokje na svetu tako, potem žena ni mati, vsa sreča materinstva ji je tuja.

Matere najlepše uspevajo na krščanskih tleh iz prečistega materinstva Marijinega.

In kakšne matere so to! Nima človeški jezik izrazov, ne človeški duh pojmov, s katerimi bi se moglo dostojno proslaviti *junaštvo* mater. Junaštvo, ki prinaša nesluteno srečo materam samim, ki je najbogatejši blagoslov otrokom in najdražji zaklad vsakega naroda, ki se z ničemer ne da nadomestiti.

Bog bodi tisočkrat zahvaljen za take matere! O, da bi jih naš mali narod mnogo imel!

Mladenke, bodoče matere, ne dajte se prevarati od tujih, nam v dno bistva sovražnih gesel, ki ženo ponižujejo v roditeljico, namesto da bi jo visoko dvignila v mater. Ostanite zveste načelom krščanskega pojmovanja zakona, materinstva in družine! Od vas je odvisna bodočnost naroda in osebna sreča vaša in vaših družin.

Stokratni blagoslov Vam, junaške krščanske matere, in večna sreča v božjem naročju!

† *Gregorij Rožman,*
škof ljubljanski.

Ne boj se, Jožef!

Z ljubeznijo prisrčno
Devico je izbral,
zato se je prevare
in nezvestobe bal.

Sramoti izročiti
neveste hotel ni
in sklenil je, da raje
skrivaj jo zapusti.

Veselih ni trenutkov
nemir mu dal nikjer
otožen premišljeval
ves dolgi je večer.

Ko ni noči pokojne
prespati mogel več,
prikaže se mu angel,
prijazno tolažeč:

Srca si več ne muči
in se ne boj nikdar:
Marijino bo Dete,
ljubezni božje dar.

Otrok, ki ga rodilo
deviško bo telo,
odrešil bo človeštvo
in vrnil mu nebo.

Oznanjala je zarja
že nov sijajen dan,
veselja dom je zopet
postal tesarjev stan.

Francka Zupančič:

MATERE

V izobraževalnem društvu je nedavno predavala izobrazena in inteligentna gospodična o ženi — literarni navdihovalki. Žene vseh dob in vseh koncev so oživele: drage sestre, zveste žene, ljubeče hčere, prijateljice. Vsi izvori čustev in tudi strasti. Toda po mojem mnenju je bilo predavanje pomanjkljivo: ni se nikjer nanašalo na mater.

*

In vendar, koliko je mater, ki navdihujejo nesmrtno spomine!

Kako bi se molčalo o Ekubi, tragični zastopnici mater, zapuščeni v bridkem plaču, ki nam jo je zapustil Homer? Po Ahilejevi roki končan leži Hektor, najljubši izmed njenih mnogih sinov. In četudi je ves krvav in prašen po nečloveškem trpinčenju razljučenega Pelida, ona, materinsko slepa, ga vidi svežega, rosnega in ga primerja cvetu, umorjenemu od sladkih žarkov luči. Kako različno jo slika Dante! Toda v kraljestvu senc je vse grozno in čreznaravno.

Toda Homer, epičen pevec, se prekaša v liricnem ganotju, ko poje in govori o materi. Njena predpoda presega celo vsako

resničnost in verjetnost. Tudi v bolesti ni nič manj srečen izraz. Plakajoča Andromaha, ki hrzi k stolpu in najde truplo Hektorja. Ko objokuje svojo zapuščenost, ji je prvo skrb za sina, plakajočega, zapuščenega od sovrstnikov, ki so ga ljubili, ko je bil oče še junak Troje. Kako mehek govor in izraz v detinskih spominih Astijanate!

In kako nežno ljubkuje počivajočega angelčka, nesrečna žena na višku svoje bolesti, ko končuje sinek dan malega, nedolžnega!

*

Druga nepozabna mati je Niobe, ovekovečena v legendi, oživljena v Ovidijevi Metamorfozi. Ponosna sovražnica Latone je maščevana: nje sinovi, nje ponos, padejo drug za drugim pod udarci Nemeze. Vrže se na mrzla trupla in poljublja sinove. Vzpne roki k nebu in kliče: »Nasiti se na moji bolesti, o kruta Laton; nasiti se in napasi dušo svojo z mojo tugo! Nasiti si trdo srce — s sedmimi mrtvimi, tudi jaz sem mrtva...«

Toda sovražna zmagovalka še ni zadovoljna. Niobe je bila tudi ponosna na svoje hče-

re. Nje srd zadene tudi nje; druga za drugo padejo in bolesti blazna mati prosi: »Pustite mi od vseh najmanjšo vsaj.« In že je tudi po tej. Oropana, med trupli svojih otrok, je okamenela od tuge. Obraz brezkrven, oči udrte in nepremične v obupanem licu. Nič ni več na njej živega...

Bajeslovje, polno poezije, ki je na višku umetnosti. Toda prosto bajk je materinstvo, slavljeno tudi v poeziji krščanstva, v delu onega Jakoba. Todi v žalosti Madone: Stabat Mater... Marija, ki kliče Sina, Sina, Sina... je mati vseh dob in časov

*

Neka posebna zavest tolaži mater na njeni trudapolni poti. Čim bolj motno in mehanično postaja življenje, kolikor bolje je zapleten in ljut boj za ciljem življenja, tembolj trdna je korenina tega življenja — mati. Njena vztrajnost in potrpežljiva vdanost je častitljiva krona onega cilja. Vemo, četudi ji plakajo oči ter ji srce ječi — ona je zadovoljna v svoji notranjosti.

To lepoto, ki dviga človeštvo, so uvideli moderni narodi in posvetili materi poseben dan v letu kot njen praznik. Ideja je vzkliha v Ameriki, kjer se praznuje materinski dan drugo nedeljo majnika. Sladka nedelja ab-

solutnega počitka: otroci nadomeščajo mater v vsem delu. Vsak izmed njih pokloni materi rdeč nagelj in isti cvet nosi ves dan na obleki sam. Sirota brez matere pa si nadene belega in bele nagelje položi na gomilo nje, ki je ni več. Toda tudi grobovi mrtvih otrok so tedaj okrašeni: županstva dajo na razpolago žalujočim materam in sirotam automobile in cvetja za grobove.

Amerikanski otroci pojo:

»Med mnogimi cveticami, ki vzcvetó pomladi, nam je najljubši nagelj, ki nas spominja Matere.

In na materin dan se nji v čast ž njim odličimo in tako pokažemo, da jo ljubimo bolj kot vse na svetu.

Hranimo cvet, bodisi bel, bodisi rdeč, ki je znak otroške ljubezni do žive Matere, do mrtve Matere!«

Navada je iz Amerike prišla v Evropo in v vseh državah se praznuje materin dan na podoben način v maju.

Slovenska katoliška prosvetna društva s svojimi odseki in krožki pa praznujejo materin dan vsako leto 25. marca na praznik Marijinega oznanjenja, ko je s svojim vdanim pritrtilom angelovemu sporočilu: »Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi!« postala božja Mati in naša Mati.

Anka Salmič:

ODKAR TE NI

Kot izgubljena tavam zdaj v življenju.
Kar Tebe ni, doma ni sonca več!
Kako pogrešam, mati, Te v trpljenju,
kako v nočeh, Te kličem hrepeneč!

O, drag mi dom zdaj Tvoja je gomila.
kjer slednji dan so misli in srce.
Premnoga solza že je orosila,
ta kupec blagoslovljene zemlje.

O da odpro se temna groba vrata
zaman srce to čakaš in želiš!
Vem, da se ne zbudiš več, mama zlata.
a v duši moji, večno mi živiš!

Misli ob dneh zimske pomoči

OBISKOVATI BOLNIKE

Ali smem vstopiti v tvojo kamrico? Naj sedem k tebi! Ne boj se: molčala bom. Vročična mrzlica ljudi je ostala zunaj, tu uživava mir!

Sprejmi teh malo cvetk! Brez vonja so; ne bodo ti v nadlego. Če zaspiš, ti bodo vdahnile sen o pomladi. Položim jih semkaj poleg slik tvojih dragih. Bodi mirna! Lahko vse napravim sama, ne da bi koga nadlegovala. Kdor obiskuje bolnike, ima kakor volna mehek korak. Tuj pisatelj pravi v svojih sedmerih razmišljanjih: »Streči bolnikom z veseljem, s pripravljenostjo, skromnostjo in brez mrmranja...«

Prinesla sem ti tudi lepo knjigo. Z užitek jo boš lahko brala, ne da bi se utrudila. Pa boš zaprla veke in mislila na to, kar je bilo in kar bo, kakor hitro ozdraviš.

Sedaj pa prisedem prav k tebi, da mi poveš, kako ti je. Tudi jaz ti povem par drobnih dogodkov, da se nasmejiš z menoj. Toda, če si utrujena, daj mi samo znamenje, a ne govori! Tudi molče se bova razumeli in čutila boš, da je srce moje govornica, ki bo vedno govorila s tvojim.

REŠEVATI JETNIKE

Toda nekaj je dragocenejšega od kruha in vode. To je milosrdna ljubezen, ki nasičuje in napaja zaprte, užete duše.

Končno smo vsi sužnji besed in mnenja, nesporazumljenja in dogovorov. In vedno imamo kaj in koga ujetega. V imenu teh nevidnih verig torej gremo bratom, obsojenim po takozvani ljudski pravici naproti. Bistvo samo jih očičuje z lučjo odrešenja in nek svetnik jih imenuje svoje »obešene svetnike«.

Če pade torej kdo pod obsodbo zakonov in so ga za krivega spoznali, ne bodimo in ne postajajmo še mi sodniki in neodpustljivi varuhi neke morale, ki je morda sami ne upoštevamo, neke vesti, ki je morda sami ne poslušamo, ali neke pravičnosti, ki je morda zelo, zelo daleč od nas. Sklonimo se k tem dušam, ki trpe v ječi telesa, ki je samo zase tudi še jetnik! Recimo besedo, ki še ni

bila izgovorjena! Postopajmo z njimi z bratsko in sestrsko ljubeznijo, ki je gotovo čakajo že leta!

Kdor popravlja prestopke in zadostuje zanje je že na poti povratka.

POKOPAVATI MRLIČE

Danes ni več mrličev brez pokopa.

Civilizacija kaže veliko naglico, da jih spravi s poti. Reklo bi se celo, da komaj umrli že postanejo odveč v hiši, kjer so ljubili in trpeli. Včasih se jih morda kdo celo sramuje, komaj odišlih, nemih prič svojih lastnih misli in dejanj...

Mi, živi morda še samo za malo ur, pravimo, da so odšli za vedno. Istinito so odšli v našo pravo domovino. In smo mi, živi, ki potujemo, še kak dan tu doli...

Toda ne pokopujemo mrtvih dvakrat: pod cvetjem in v srcih! Naj ostajajo ob naši strani, ostajajo v krogu stvari, ki so jih ljubili in jih ljubimo mi. In ob dnevnem in letnem obnavljanju imen, datumov, spominov bodo živo z nami, v nas in za nas.

Ne objokujmo jih z nekoristnimi solzami. toda spominjajmo se jih z dobrimi deli!

Ne prižigajmo jim le luči, ampak svetimo jim z ljubeznijo!

Treba je pokopavati mrtve v zemljo, toda slaviti duše v svitu večnosti...

Slep godec sem — ob vogalu ulice...

Čuj medigro ki loči sedem del telesnega usmiljenja od sedmerih duhovnega!

In potem nadaljij svojo pot v luči in pusti me v v temnem kotu, da mislim dalje.

Ne vem, kdo si, tudi ne, če hodiš mimo mene.

In tudi ne, če mi govoriš. Vem kdo si, samo, če ti pogledam v dušo, kajti vsak njen glas je glas simfonije sveta, ki jo obdaja. Toda duša poje le tedaj, če jo obseva solnce milosrčnosti.

Ne vem, če si opravila katero izmed del starega usmiljenja. Živa so še vedno v ritmu sedanjih časov: niso še ugasla in boleost gori še vedno. Toda gotovo si boljša od mene. Moji roki sta prazni in pred

Gospodom ne bom imela kot svoj sram, da me zatoži in tvojo ljubav, da me zagovarja. Mineva naglica in nemir, brezbržnost in površnost: življenje vseh dni. Toda če ti bo slep godec rekel eno samo tolažilno bese-

do, ki bo preživela do jutri, ne bo zaman moje postajanje ob uličnem oglu ...

Medigra je končana ...

Nadaljuj svojo pot v luči in pusti me v senci, da mislim nate!

Rajaela Horvat:

Materi v spomin

Imela sem blago in skrbno mater, da ne bi mogla imeti boljše. Odkar mi je umrla in sem ostala sama v prazni hiši, šele čutim, kaj sem izgubila z njo.

Moja mama je bila preprosta žena. V šolo ni hodila dosti, ker v njeni mladosti še ni bilo rednih šol kot dandanes, pač pa se je pridno učila iz knjige življenja. To jo je močno obrusilo in izgledilo, da si je nabrala mnogo življenske modrosti in bogatih izkušenj. Kako modro je znala vzgajati, četudi se tega ni nikjer učila! Pri vzgojnem delu jo je vodil njen zdrav prirodni čut in globoka živa vera. Že majhne otroke je naučila ubogati in moliti. Že od najnežnejše mladosti nas je vodila v cerkev pred ljubega Boga. Sama je živela iz vere in tako je učila tudi svoje otroke. Kako je moja pokojna mati ljubila sv. mašo! Vsa leta, dokler je bila količkaj pri zdravju, je šla skoro vsak dan k sv. maši, dasiravno je zelo težko hodila. Ni se ustrašila utrudljive strme poti na hrib, ne snega ali mraza. Pri sv. daritvi je našla v vseh bridkosti življenja največjo uteho in točen odgovor tudi na najtežja vprašanja.

Moja mama ni bila kaka cmerava ženska, ki jo potare in spravi s tira vsaka nevšečnost. Utrdilo jo je trpljenje, ki je bilo vedno njen delež z vrhano mero. Tudi nas otrok ni razvajala in mehkužila. Ne spominjam se, da bi nas bila objemala in poljubovala razen ob posebnih usodnih trenutkih našega življenja. Vsa njena ljubezen je bila dejanje, trdo delo in skrb za nas. Dajala je, samo dajala in še mar ji ni bilo, da bi bila kdaj mislila tudi nase.

Kako nas je znala vzgajati v skromnosti in samoodpovedi! V naši hiši ni bilo grde razvade, da bi morali biti otroci povsod zraven in imeti vse, kar nam je pozelelo srce. Njen odločni »ne« je veljal enkrat za vselej

in nobena solza ali prošnja ni mogla spremeniti njenega sklepa. Tega takrat otroci nismo razumeli in nam je bilo večkrat hudo, toda, ko človek odraste in mora po svetu, tedaj šele vidi, kako koristno je zanj, ako se v mladosti navadi skromnosti in samozataje. Vse laže mu poteka življenje pri tujih ljudeh.

Tri pregrehe pa je moja mama prav posebno sovražila: laž, kletvino in kvantanje. Ne spominjam se, da bi bila le enkrat slišala iz njenih ust umazano in neprimerno besedo ali kletvino; tudi tuji ljudje, ki so prihajali k nam, so morali biti vedno dostojni. Posebno odvratna ji je bila laž in hinavščina. Ni se znala potvarjati, ne hliniti in lagati. Njen pogled je bil vsegdar pošten in odkrit, njena beseda jasna in odločna. Kako smo se otroci bali teh njenih oči, ki so znale pogledati v najskritejše kotičke srca! Za vse na svetu se je ne bi upali nalagati. Tako smo se že mladi navzeli od nje ljubezni do resnice, ki nam jo je vcepila globoko v srce. Toda ubogi materi je prav ta njena krepost nakopala marsikatero razočaranje in mnogo bridkih ur v življenju, kar sem pa spoznala šele pozneje v zrelejših letih. Hudobni svet namreč ne mara resnice, ljubša mu je laž, z njo pokriva svoje hudobije in gorje mu, kdor bi se drznil odgrniti to kopreno.

Pravijo, da mati ne živi nikoli predolgo, četudi bi dočakala sto let, saj je tudi odraslemu otroku njen nauk ali opomin še vedno potreben in koristen. Žal, da se do dobrega zavemo te resnice šele takrat, ko matere ni več, ko so se za vedno zaprle njene trudne, ljubeče in zveste oči! Praznosta nastane v duši, plamen ljubezni ugasne in tema objame zbegano srce. A življenje gre svojo pot. Pa padajo udarci, pritiskajo križi in srce drhti v silni bolesti. Kam naj se obrne za

pomoč in tolažbo? O, kako zahrepeni otrok ob takih mračnih hipih po materi, najzvestejši in najdražji! Kako rad bi položil svojo glavo v njene ljubeče dlani in izlil svojo britkost v njeno sočutno srce! Toda ni je več, prazen je njen prostor v hiši, njeno ljubeče srce pa zagrinja črna zemlja. In tako ostane

največkrat sam s svojo bolestjo... Da, resnično, mati umrje vedno prezgodaj.

O vi vsi, ki ste tako srečni, da imate še žive svoje dobre matere, zahvalite Boga za to dobroto, radi jih imejte, ubogajte jih in hveležni jim budite! Nikoli jih ne boste ljubili dovolj.

Marija Žnidaršič:

POGOVOR V NOČI ...

Na okno je potrkala nevidna roka, mama se zdramila je iz težkih sanj; vsa preplašena se je ozrla vanj in spomnila se na edinega otroka.

S trudno roko si je oči pomela, počasi šla do okna, prijemajoč se stene, potem obrisala je šipe orošene, in v temo na vrt se zastrmela.

V zvoniku je enajstkrat udarilo počasi... »Kdo je? — Marija, si se ti vrnila?« — Krog oglov burja divje je tulila in čudno je odmevalo po speči vasi.

— Čuj, moja misel te budi iz spanja, mama, veš, zato ne moreš spati, skoro slednjo noč stoji pred vrati; vsa bolna je od grenkega spoznanja.

Tako lepo pri tebi je ponoči, nihče me ne moti, nihče ne posluša, ko s teboj se pogovarja moja duša, in ustne ti drhte v molitvi vroči.

Kar lezi, mama, v posteljo in zaspi s svetlo mislijo, da lepo je meni, in s sanjami srebrnimi se odeni, saj vso noč ob tebi moja duša bdi!

Jan Plestenjak:

ZA KRUHOM IN LUČJO *(Nadaljevanje.)*

»To ima denarja!« je zazeblu Bajžljevega Toneta, ki je le redko ovohal dinar. Kar oči so se mu zasvetile, kadar je Tine odprl svojo »harmoniko«, v kateri so bili tako lepo zloženi stotaki in tisočaki. »Amerika je pa res bogata dežela! To ti je življenje v tej deželi!« ga je mamilo in vse Dolinarjevo pripovedovanje, da je tudi v Ameriki denar v trdih rokah in da se tudi tam zlato ne valja po tleh, je zbledelo.

Noč se je že razlezla po vasi in čez njive in v temi je bilo videti le še drobne luči iz nizkih hiš.

Gostilna je bila nabita in v dimu in v smradu po vinu se je dušila še luč pod stropom.

»Takih Amerikancev pa še nisem videl, čeprav jih poznam najmanj za rožni venec,« je menil kmet iz dolinske vasi. »Kaj vse bi lahko s tem denarjem!« ga je grizlo, ko je pomislil, kako težko nagrebe za stotak dro-

biža. »Vse leto ne zapravim toliko, kolikor ta v enem dnevu!« si je zatrjeval in smililo se mu je vino, ki je teklo od mize. Sam je vino le počasi srebal, da bi prehitro ne spraznil steklenice.

»Oče Rožnikar, le privoščite si ga, saj stara ne bo nič vedela!« ga je ogovoril Tine in starcu so prejšnje misli kar splahnele.

»Tončka, liter vina za Rožnikarja;« je ukazal gospodinji in nekako zaničljivo ošvignil z očmi možakarja, češ napij se, za svoj denar bi se tako kot tako ne! Stara bi ti pol leta ne dala odveze.

»Tine, zakaj bi si škodoval, nisem potreben,« se je muzal Rožnikar, pa že točil iz litra, ki ga je predenj postavila gostilničarka.

»Zaradi litra vina pri meni še ne bo sodnega dne!« se je bahavo odrezal Tine, vsi so pa bušili v smeh, ker so poznali Rožni-

karjevo ženo, ki je bila varčna in se je za možička neznansko bala.

»Oče, pri vas ga pa muhe več popijejo nego vi!« je Tine podražil Drobnjača, ki je bil sicer bogat, toda skop in zmerom žejen.

»Tončka, za Drobnjača liter vina!« je ukazal in starcu se je vse nasmejalo. Tlesknil je z jezikom in takoj izpraznil svojo steklenico.

»Ampak, oče, liter pa morate izprazniti v štirih požirkih, če ne, plačate sami!« je odločil Tine, vstal izza mize in se prerinil do Drobnjača.

»No, kar začniva! Tone, še ti pojdi sem, za pričo!« je grmel Tine bahavo, Drobnjača je pa izprva zaskrbelo, potem si je pa že očital: »Kaj pa je to, liter vina v štirih požirkih!«

»Dobro!« je pristal na Tinetove besede, nagnil, Tine pa je štel požirke.

»Oče, zgubili ste! Zmenila sva se za štiri požirke, vi ste pa liter izpraznili v petih požirkih! Tu je priča!« Namežiknil je Tonetu in ta je takoj razumel.

»Oče, nič ne pomaga! Kar je res, je pa res! Pet požirkov je bilo, natančno sem gledal, oče!« se je pridušal Tone, Drobnjača je pa kar za vrat stiskalo.

»To ni res! Štiri požirke sem rabil! Ogojlufala ste me!« se je repenčil Drobnjač in se penil od jeze.

»Nič ne pomaga, zgubili ste in plačajte,« se je režal Tine, Drobnjač pa na tihem klel in kar zastudilo se mu je vino.

»Nič ne pomaga, oče!« so se oglašali tudi drugi pivci, ki so Drobnjaču nič koliko privoščili to smolo.

»Tončka, ta liter plača Drobnjač!« je poklical Tine gostilničarko, Drobnjač pa je z neznasko bolečine izvlekel denar in dvakrat preštel, preden je oddal.

»Liter mu ga pa se prinesi, tega plačam jaz! Nočem, da bi bil siromak žejen! Ta mu ni teknil! Ha, ha, ha!« se je zakrohotal in odštel denar.

»Tega pa lahko v miru pijete!« je še namignil starcu, ki ga je še zmerom peklo, da je moral popito vino sam plačati. Šele ko je videl, da je drugi liter plačan, mu je odleglo in vino mu je iznova zadušalo.

»Bog daj, magnat američanski!« sta pozdravila dva mešetarja, zmerom založena z denarjem, pa najbolj znana mojstra na kar-

te. Vsi so se spogledali in se spraševali, kaj ju je zaneslo v to puščavo.

»Bog daj, Dobravec! Kaj pa s teboj, Šodič?« je odzdravil Tine in obema segel v roke.

»Prisedita!« ju je povabil, fantje so se pa odmaknili, da je bilo prostora še za oba gosta.

Tine jima je natočil in trčili so kot stari prijatelji, čeprav so se v življenju morda komaj trikrat videli.

»Tine, ali vržemo?« je načel Dobravec, ki mu je neznasko dišal Tinetov denar.

»Zakaj ne? Če pri ženskah nimam sreče, jo bom imel morda pri kartah,« se je muzal Tine, čeprav je vsak vedel, da je babjek.

»Tončka, štefan vina!« je ukazal Šodič in takoj plačal.

Pivci so se spogledali in nekateri so Tinetu z očmi namigaval, naj se ne spušča v igro.

»Ta dva ga pa bosta!« je šepnil Drobnjaču pivca, ki je bil žejen in se je od starca vsaj kozarec vina nadejal.

»Prav, prav!« je odjecljal Drobnjač, hotel vstati, pa ga je vino posadilo na stol, glava mu je omahnila in je zadremal. V litru mu je ostalo le še za prst vina.

V gostilni je potihnilo. Vsi so se zaverovali v igro, saj je šlo za vsote, kakršnih bi niti trdni gruntarji ne zmogli.

Tineta je vino že razgrelo, karte so ga pa še bolj.

Manjše vsote je dobival, velike pa izgubljal. Čisto pozabil je na svoje prijatelje, igra ga je omamljala; brez misli je stavljaj na karte, zgubljal, tu in tam spet kot za tolažbo dobil in stotaki in tisočaki so se v »harmoniki« jeli krčiti in tanjšati.

»To ga bosta!« je zamomljala Tončka. Smilil se ji je denar, ki je romal v žepe mešetarjev, dobro pa je vedela, da je za ta denar prikrajšana ona sama.

»Izpraznila ga bosta!« je iznosljaj Boršt-nik svojemu sosedu.

»To pa ne gre po pravici, s hudičem sta zvezana!« je menil Tone, Jaku so se pa kar oči širile, kajti kaj takega še ni videl, da bi kdo za bedasto metanje kart žrtvoval kar »jurje!« Koliko bi bilo vina za ta denar, koliko oblek. Da, že lep kos zemlje bi si lahko kupil in bajto postavil na njem.

Gluha noč se je razlezla po vasi in skoro niti ene lučke ni bilo videti. Zdaj, zdaj se je slišalo drdranje in sopihanje vlaka, drugače pa je bilo vse mrtvo.

V gostilni je še zmerom gorela luč in še zmerom so karte pele svojo pesem. Tine je bil že ob pamet, strast ga je stiskala v svojih krempljih in mu pricejala pogum, češ, sreča se ti zaokrene, vse še lahko nazaj dobiš, greh bi bilo nehati. In je stavljal in stavljal, pivci so zmajevali z glavami in gostilničarka je jezno nosila vino na mizo.

Pa je igra jela tudi pivcem presedati, drug za drugim so se izkapljali iz gostilne in utonili v temi. Nazadnje so ostali le še igralci. Tine je bil že pijan, igrati pa le ni odnehal. Z blaznim nasmehom je stavljal zmerom večje vsote in oči so mu bile krvave.

Drugi dan je bil lep in sonce se je prečudežno razlilo po ravninah, po goličavah, se okopalo v grapah in v studencih, zbudilo vso vas, priklicalo kokoši, gospodinje in gospodarje.

»Ti, ali si zvedel, kaj se je zgodilo danes ponoči?« je pobaral sosed svojega sosedu Bajzljja.

»Kaj pa?« se je ta začudil. Ves raztogoten je bil, ker ni mogel sklicati svojega sina, čeprav je bila ura že devet.

»Bahavega Tineta so ociganili za ves denar. Pravijo, da je pri kartah zgubil več ko osemdeset tisoč dinarjev!« je skoro zadovoljno pripovedoval Bajželj.

»Sedaj se mi pa sin ne bo več vlačil z njim!« si je mislil in kar dobro se mu je zdelo.

»Hudika, to pa ni šala! Nič več se ne bo šopiril!« se je zavzel sosed in kar skopnela mu je jeza.

»Amerika je Amerika! Za kogar je dobra, je res dobra, toda Tineta je skvarila in denar mu je pamet zmešal.« je modroval Bajželj, sosed mu pa pritrjeval.

»Kar za delo bo moral prijeti, tako ti povem!« je še pristavil in zlezal na senik, da bi prebudil sina.

»Kaj imaš nazadnje od tujine, a? Vse življenje se peham na tem trdem gruntu, pa sem zadovoljen, ko vem, da je moj. Tu je Amerika!« se je dušal Bajželj.

»Doma imamo Ameriko, doma!« mu je zatrjevala žena, ko se je odmotal v hlev.

Odstavljeni župan jo je moško mahal po vasi in kogar je srečal, ga je ogovoril:

»Viš, baharija tudi najde svoj grob in še pogrebcev ni treba dosti. Kar dva opravita.«

»Kako to misliš?« so ga spraševali.

»Kako? Tineta vprašaj, če ima za kozarec vina še! Nocoj so ga obrali do zadnjega beliča!« je razlagal.

»Da, da, gospodična! Čisto so ga obrali!« je pripovedoval Tinci, ki ga sprva ni razumela.

»Res, res, Tineta so obrali. Okartali so ga. Sedaj se je pa baharija nehala. Dolarški studenec je usahnil! Nič več vam ne bo nosil vina pod okno in nič več vam ne bo razbijal šip.« Tinca ga je ošvignila z očmi, mož se ji je studil in njegovo veselje nad nesrečo sorodnika se ji je zdelo satansko. Že je hotela biti hudobna in mu jo zabrusiti, zakaj, da nosi maslo na sonce, pa se je premagala. Odkar ni župan, ga nihče več ne povoha, in se zanj še stare ljubice ne zmenijo več.

Na Tineta je bila huda, sedaj se ji je pa zasmilil. Morda je pa drugače dobrega srca, morda bi se trezen nikoli tako ne spozabil, kot se je takrat. Skoro bi mu odpustila, če bi se le z očmi opravičil.

»Gospodična, sedaj razumete mojo pridiško o napuhu?« jo je ogovoril župnik in glas mu je drhtel. Župan in Tine sta se mu zasmilila in za oba je molil.

»Razumem, razumem!« je ponavljala Tinca in zmerom bolj je mislila na nesrečno županjo, ki je bila že v svoji ljubezni ogoljufana.

»Novega župana so že imenovali!« jo je premotil in začudeno ga je pogledala. Na to še pomislila ni in župana prav nič ni pogrešala.

»Dober fant je, mlad še, trezen in možakar. Vi ga ne poznate Kovkarjevega Blaža? Veliko bere, veliko ve, čeprav je kmet!« ga je hvalil župnik in jo zavil v hrib.

»K Stani pojdem pogledat,« se je domislila in sama ni vedela, kaj jo je gnalo v koč. Župnik je obiskal nekaj starih ženic in očancev, ki so na pozno jesen oboleli. Tinca jo je pa mahnila po goščavi proti koči. Sonce je bilo še nekaj toplo in zdaj in zdaj je čez pot švignil kuščar, ki se je grel. Listje na hrastičju je pošumevalo, tla so bila mehka in žalostna in tudi Tincino srce je bilo žalostno, pa sama ni vedela, zakaj.

ŽIVLJENJU NAPROTI

»Hvala Bogu! Na vas sem mislila!« jo je pozdravila Stana. Bila je bleda in oči so ji krvavo gledale, da se je je Tinca ustrašila. Za mizo je sedel mlad moški, gledal zamišljeno skozi okno in zdaj in zdaj pogtnil cigareto.

»To je pa novi župan, gospodična!« ga ji je predstavila Stana in Kovkarjev Blaž se je nekam nerodno odmotal izza mize, ji dal roko in se kar uglajeno poklonil. Tudi obraz se mu je bil razjasnil in kar nič več ni bil v zadregi z očmi.

»Oprostite, da se vam še nisem predstavil, prav res še nisem utegnil v Zarečje. Te dni bom prevzel posle, no, saj bi jih že moral, pa sem ženo poslal v bolnico in polno drugih opravkov je bilo!« se je izgovarjal in beseda mu je tekla gladko, skoro načitano, vendar pa nenarejeno. »Ta se je pa že kje zbrusil!« je pomislila Tinca, ko jo je ogovarjal prikupni Blaž. Zazdelo se ji je, da je odkrit in da sta pri njem srce in razum zmerom v skladju.

»Nič za to, nič! Upam pa, da si boste ogledali našo palačo, kadar vas bo zaneslo v Zarečje!« se mu je nasmehnila Tinca in nehotje je prijela za kozarček konjaka, ki ga ji je natočila Stana.

»Palača pa taka! Ali je to šola? Saj še za podgane ni. Sram me je, da sem v tej občini doma!« se je razvnel župan in oči so se mu kar bliskale. Učiteljica se mu je zasmilila, ker mora živeti v taki podrtiji, sedaj pa še bolj, ko jo je zagledal in mu je bila takoj prvi hip všeč. »To je učiteljica! Mlada, pa se je žrtvovala za ta kraj. Nič ni čudnega, da so jo v Ljubljani pohvalili. In da se spozabijo pijanci, tisti Amerikanec Tine in osramote vso občino in da hodijo vdirat v njeno stanovanje! Nak, kaj takega se drugod ne bi moglo zgoditi,« se je gnetlo v njegovem srcu in nenadoma ga je oblila rdečica.

»Saj ni tako hudo!« se je opravičevala, on pa je zmajeval z glavo in si grizel ustnico.

»No, no! Čudim se, da niste še ušli! Jeklene živce morate imeti! In potem še sama!« Ni jo hotel določno spomniti na tisto noč, ker je vedel, da bi jo zbolelo.

»Saj sem zaradi otrok prišla!« se je zresnila Tinca in res je mislila le na otroke, ki so vsak dan rajši hodili v šolo in vsak dan bolj verno poslušali, kar jim je razlagala. Že radi njih je odpustila Tinetu in pijanim ponočnjakom, že radi njih je pozabila županove grehe.

»S tem ste pa veliko povedali!« Zamislil se je in oči so mu nenadoma zagorele. »Lahko bo, če bi mi hotel pomagati. Zarečje bi se prenovilo in prerodilo. Še društvo bi lahko ustanovili!« mu je zarojilo po glavi

Glej, dekla sem Gospodova!

in zmerom bolj je bil srečen, da so ga odločili za župana. Skušal je ustvariti vse tisto, o čemer je prej mogel le sanjati. Poti so razdrapana, šola je navadna razvalina, mladina nima doma, kjer bi se izobraževala, oja dela nič koliko! Nič koliko! In če bo pomagala učiteljica, šlo bo prav lahko. Ona zna, ona bo priklenila nase vso mladino! Igre, petje, telovadba... « vse to je župana, ki je bil še mlad in je v združnem tečaju dobil še novih sokov za svojo mladostno navdušenost, zamamljalo, da mu je srce kar vriskalo.

Tinca se mu je čudila in že prvi hip spoznala, da ga je sama plemenitost in nesebičnost in da ga volja do dela kar pali.

»Res, res, čudim se vam, da ste vzdržali!«
ji je zatrjeval in svaljkal kruhove drobtine
in lomil vžigalice.

»Jaz sem vsak dan pričakovala, da mi
pridejo povedat: Učiteljica je ušla!« se je
vmešala Stana in jo žalostno pogledala. Tin-
ca je zaslutila, da jo nekaj boli.

»Nič bi ne bilo čudno! — — — Prisedli
bi, gospodična, če vam ni nerodno!« se je
muzal župan in komaj, komaj skrival svojo
zadrego.

»Prosim!« Nič se ni obotavljala, ko da sta
že stara znanca in ko je prisledla še Stana,
se je čutila domačo in govorili so o dru-
štvi, o igrah, o časopisih in knjigah in
Tinca se je čudila, da je Blaž tako veliko
bral. »Kaj vse napravi šola!« se je za-
mislila in srečno se je čutila, ker si je iz-
brala ta poklic. Veselje ji je žarelo tudi iz
oči in je kipelo iz njenih rok, ki so spreml-
ljale njene besede in so jim dajale svoj
poudarek. (Dalje prihodnjič.)

A. C.

MATI GOVORI OTROKU

Otrok nedolžen, sreča moja,
ti solnce mojih temnih dni;
poslušaj, kar ti mati tvoja
na srce nežno govori.

Ob tvojem rojstvu, dete milo,
veliko sem zate prestala;
oko se v sreči je zrosilo,
ker mati tebi sem postala.

Ko prvič smela poljubiti
sem svojega telesa sad,
srce ni moglo skoraj biti
od tolikih presrečnih nad.

Potem ob tebi prebedela
sem mnogotero noč in dan;
v skrbeh premnogih sem živela,
ko ti, otrok, si bil bolan.

Zato nikdar umel ne boš
ljubezni vroče materine,
nikdar ne boš obseči mogel
vse njene sreče veličine!

Iz „Družinske kronike“

Nekateri poskusi »Družinske kronike«, ki
so jih doslej poslale bralke Vigrédi, so res
samo poskusi. Očividno so zajele le seda-
njost svoje družine. Sedanjost pa ni še kro-
nika, ampak kvečjemu reportaža. Nikakor ne
moremo razumeti, da bi naše kmečke hiše ne
imele nobene zgodovine. Že samo en rod
nazaj, kar brez težave lahko doženemo, nam
pove premnogo te zgodovine, ki bo tem za-
nimivejša, čim z večjim veseljem in lastnim
zanimanjem izvršimo poizvedbe o njej. Naša
stara mati, ali teta, ali stric nam bodo na
naša vprašanja: od kdaj stoji naša hiša, kdo
jo je postavil, kdo je bil prvi gospodar o
njej, odkod se je primožila gospodinja va-
njo, kolikšen grunt je prvotno spadal k hiši.
kako in na kakšen način so prišli ostali deli
zemljišča k hiši, kdaj so bila sezidana go-
spodarska poslopja, kateri gospodar je po-

stavil kozolec — dvojniki, katera gospodinja
je postavila kotel za prašiče, kdaj je bila na-
peljana voda iz gozdnega studenca v kuhinjo
in podobno, lahko in tudi radi odgovorili.
Seveda ne smemo od njih pričakovati točnih
datumov; toda z njihovega pripovedovanja
moremo sklepati na čas, kdaj se je to zgo-
dilo. Saj so vsi domači dogodki tesno po-
vezani z onimi v javnosti, za katerih datume
lahko izvemo, če ne drugače iz zgodovinskih
knjig. Če n. pr. naša stara mati pove: tiste-
ga leta, ko so Bosno zasedli, prav točno ve-
mo, da je bilo to leta 1878; ali tisto leto, ko
je bil tisti hudi potres, takoj vemo, da je
bilo to 1895. leta itd. Seveda pa dogodkov
iz samega gospodarstva ne bomo rabile za
kroniko. S tem v zvezi so važni družinski
dogodki, ki nas zanimajo. »Prastari oče se
je priženil v našo hišo tistega leta, ko je ce-

sar Franc Jožef vlado nastopil (t. j. 1848). Pri hiši so bile le štiri sestre, od katerih (Marjana, Neža, Tona) tri so se omožile na kmečke polgrunte v I., N. in v R., Lojza, stara naša mati, pa je ostala na domu in se je priženil Joža iz S. Poročil jih je mengeški kaplan na Mihaelovo nedeljo. Starešina je bil N. N. iz Kamnika, teta pa J. mati iz Komende«. — Stara mati bo znala povedati poročne običaje tistih časov, ki na vsak način spadajo v kroniko. Opisati bo znala nevestimo narodno nošo, ki jo je imela za poroko novo. Važen kulturni dokument! — »Ko sta ženin in drug vabila v svate v Dobu, je vse drlo k veliki cesti, ker sta se vozila po dunajski cesti v poštnem vozu s tremi pari konj takratni prestolonaslednik Franc Jožef in njegov brat nadvojvoda Maksimilijan na Laško, kjer je maršal Radecki vodil avstrijsko vojsko. Na prvem konju je sedel lukoviški postiljon L., ženinov stric, ki pa se ni smel ganiti v sedlu. Obeh princev niso videli, le sluge, ki so sedeli na kozlu; vendar so pripovedovali, da tako lepega voza še niso videli. Tisto leto 2. decembra je potem Franc Jožef nastopil vlado.« — Iz tega postranskega popisa vidimo zgodovinska dejstva, prometna sredstva tedanjega časa, kakor tudi šege in navade tiste dobe. —

»Prihodnje leto 1849. je bila zelo slaba

letina. Pridelali so komaj toliko, da so dobili seme nazaj; za ljudi in živno je bilo le malo. V jeseni, na Malega šmarna dan sem prišla na svet, kar za Mico so me krstili. Pravili so, da so prav tisti dan v roke udarili za Velike Laze, ki so takrat prišle k našemu gruntu. Zaradi burnih razmer v l. 1848 niso pred poroko delali pisma; tako je moja mati ob letu dobila doto Velike Laze in za nameček še mene.«

Novejše podatke bo mogoče lažje in hitreje dobiti. Iz razvoja se bo prav dobro videlo, koliko so se spremenile razmere iz roda v rod. V teh časih bo mogoče vpisati v kroniko že točne datume rojstev, smrti, porok vseh družinskih članov. Ako so le-ti šli tudi študirat, jih je spremljati tudi tja in zopet domov, ko so prišli kot inteligenti v domačo hišo in kam jih je vodila potem pot v življenje in delo. Ako je v sorodstvu duhovnik, nikakor v kroniki ne sme manjkati popis nove maše.

Posebno poglavje v kroniki vsake družine je prav gotovo svetovna vojska, ki je posegla v vsako hišo.

Povojni podatki pa so za nekatere že kar sedanjost, ki ne bo delala težav.

Podali smo zopet nekaj napotkov za sestavo družinske kronike; vse tiste, ki še niso pričele z njo, pogumno na delo!

J. Kmet:

Prodana ljubezen rodne grude

Povest iz kmečkega življenja. — (Nadaljevanje.)

Dnevi so postajali svetlejši. Nebo se je obrisalo kot steklo. Sonce je sijalo, a žarki niso še imeli prave toplote. Res, o svečnici je kanilo od strehe, toda potlej je zmrzovalo, da je vse škripalo. Zopet je namedlo snega za dobršnega pol metra. Zdelo se je, da se zima norčuje in poigrava z ubogimi bitji.

Sneg je ležal dolgo. Po rebrih se je že nekoliko ulegel in stalil, a v dolinah in zakotjih je bil trd ko rog.

Kolenc se je zbal za ozimino. Na mehko je bil padel sneg, šele potlej je po vrhu zmrznil. Nadel je poln voz prsti izpod vitla, smeti in saj ter zapeljal v Kote tik pod Mrzlim vrhom. Konje je odgnal domov pastir, Jože in oče sta pa na debelo sejala po njivi. »Če v dobrih štirinajstih dneh ne bo

vzelo snega, pa bo pognilo, da tudi pehar pšenice ne bom tu pridelal,« je govoril sam s seboj. Gazil je do kolen v snegu in mahal, da je daleč na okrog pršla prst iz njegove roke. Jože pa je na drugem koncu posipal. Kadar sta prišla skupaj, sta se brez besede obrnila in kakor nema nadaljevala svoje delo.

Kolenca so dogodki novega leta skrivili in vrezali globoke brazde v njegov obraz. Zakaj se je gnal vse življenje, zakaj se bahal s krvavimi žulji, če se mu zdaj smejejo in pljujejo na njegov trud? Ozrl se je na domačijo. Prešerno se je belila na planjavi. Kakor venec jo je obdajalo sadno drevje. Prav pri hiši je bila kašča, nato pod, za hišo pa hlev. Nižje se je raztegoval kozolec, kot bi

se hotel odtrgati s Krajev. Nato njive, se nožeti prav do Kotov in tu zopet njive. Višje je bil skopal starino, zregulil in zasadil trto. Že nekaj let ima vinograd kot ne vsak v fari.

Potisnil je klobuk na čelo, močnejše segel v sevnico in vrgel po njivi. Pustil je v zemlji najboljše moči, pa je menda res vse zastonj.

Še na starost se bo morah ubijati, sam bo ostal.

»Naj ima pa Jože,« se je prepiral. »Ni tak kot France! Toda, če hočejo tako, pa naj... Lenka naj si izgovori doto, kakršno morejo dati samo Kraji. Mati se je spridila. Kako ne? Garala je od jutra do večera in še ponoči bedela pri otrocih. Zdaj je zopet legla. Sama solza jo je. Kdaj se spravi na očeta, da je on kriv vse nesreče, kdaj obtožuje sama sebe. A on molči. Prej bi bil vzrožil, če bi mu kaj očitala, zdaj pa prenaša brez besed. Nihče ne ve, koliko trpi. A niti stopinje ni napravil za Francetom. Sramota ne bo izbrisana nikoli več. Kod grd madež se bo držala iz roda v rod. Kdaj se je zgodilo, da bi s Krajev hodili v svet za hlapce in dekle? S porogom je skušal zatreti bolečino.

»Pojdite vsi! Na vse strani drže pota! Kraji bodo stali, če ne bo nikoli več Franceta, morda še bolj ponosno.«

Ranjeni ponos je bdel v duši. Hodil je okoli po ves dan. Potlej se je kot blazen vrgel na delo, a zmotiti se ni mogel. »Kraji, rodili ste izdajalca... Gorje, če ga grunt pozabi... Gnojno rano je treba izrezati...« Blodne misli so mu žgale glavo. Da bi Reparjevo vzel? Nikoli. Z zasmehom bi uničevala, kar je s trudom zgradil. Za tako ni naša zemlja, ki ni še nikdar trpela, da bi ji delo iztislilo žulje iz dlani.

Ni in ni mogel mirno misliti. Moral bi priznati, da je Anica kot rojena za grunt. Videl jo je pri delu. Privržna in postrežljiva je; še tako težkega dela se ne ustraši. A priznati ni hotel, ne, za vse na svetu ne. »O, neumnež! Pognal bi jo bil čez prag in ji prepovedal še kdaj stopiti pod streho. Hudič ga je zmotil, otroka s Krajev.«

Oči so se mu zasvetile, kar prhnil je po njivi, taka ihta ga je grabila. Kakor iz teme se je pojavil Repar, ko prvi dviga roko pri občinski seji. Kaj je bilo? Dobro se spominja. — V gozdu v Mrzlem vrhu je bila luža. Odkar pomni Kolenc, so tu njegovi pastirji napajali živino. A nekdo pride in

pravi: luža je na občinski zemlji, zasuli jo bomo. Kdo je za to? Prvi je Repar dvignil roko: »Da zasuli jo bomo!« Petdeset let je bila Kolenčeva in še petdeset let bi bila, ko bi hotel po sodnijah iskati pravice. Pogledal je pa dobro, kateri so bili proti njemu. Zapomnil se jih je, zapomnil. Brez besed je odšel.

Zaobrnil je sevnico, jezno udaril po dnu, da se mu je zakadilo pod nos ter vrgel na voziček.

»Pojdi po konje, da potegneva domov,« je rekel Jožetu in strkal čevlje ob kolo, ki je čez cesto rilo po snegu.

»O stari! Varuj se, da se ne vrediš, ko se tako ženeš. Saj imam za ajdov snop vrbnic v Grabljevečvi kašči, pa ti jih ne dam!«

Po ozki gazi je z Mrzlega vrha pricapljal Lipe. Postal je nad Kolenčevimi njivami. metal v zrak klobuk in se vrtil po snegu, kot bi plesal. Nahrbtnik je imel samo na eni rami, gosto porasel obraz ga je delal odurnega.

Kolenc ga še pogledal ni, silna jeza je plala v njem.

»Kaj imaš piko na jeziku? Saj ti pravim vitrenjak, da so te že same kopeti. Komaj se te še duša drži. Kam si pa sinčka dejal? Po svetu kajne, da se bo potepal kot jaz in prage brusil vse svoje božje dni. Oče si pa tak! Nisi vreden, da bi te za psom vrgel.«

Kolenc je kar sikal. Ko bi ga zdajle dobil, tako gotovo bi mu z vago razčesnil glavo, kot je Kolenc. Jože je prijezdil konje: Lipe je v grmu rezal palico in pel.

»Zapni vago, hudič!« je stari stresel jezo na sina.

»Kaj pa kolneš?« se je oglasil Lipe. »Hudolesovega olja ti je treba, da ti bo jezico ohladil.«

»Kakšno vreme bo?« ga je podražil Jože. »Saj praviš, da ga uravnavaš, še menda delaš!«

»Čemu ga ogovarjaš; neumen je kot ti!«

»Burja pa sever se tepeta. Zmagala bo burja in še precej dolgo vršala nad Kraji.« Zavriskal je in zapel:

»Potlej bomo pa tako zavili,
da bomo mlado dobili;
stari bo pa kot trot,
odšel v pričakani kot...«

»Zdaj grem pa h Kolenki, da mi bo dala kaj za pod zob. Saj sem se že pri Rižnarjevi

skledi podstavil, pa se pri Kolencu boljše kuha in peče kot drugje.«

»Le stopi pod streho, pa te bodo nesli ven,« je zakričal Kolenc, ko je odhajal za vozom.

»Bom pa potlej prišel, ko bo mlada gospodinjila.« Zavil je po rebri nad Kolenčevino in izginil v gozd.

Nihče ni vedel, kdo je slišal prvi Lipetov jok, ko je prišel na svet. Nobeden ni poznal kraja, kje mu je tekla zibelka, kje je služil ali kod hodil v mladosti. Odkar ga ljudje poznajo, je bil tak, kot je zdaj. Včasih se je kdo šalil, da je preslišal glas božji, da bo živel na vse večne čase. Kdor ga je pa od blizu videl, ni mogel trditi, da je stopil iz toka časa, da stoji in gleda, kako vse brzi iz rojstva v starost in smrt. Zobe mu je že izdril čas, le škrbine je nosil v čeljustih, ki jih je pokazal, kadar se je široko zasmel. Če ga je kdo vprašal za njegov rojstni kraj, je ostro pogledal izpod klobuka, zamahnil s palico in dejal: »Tam na Bakrici, veš, v tisti vasi, kjer je pet hiš. Tri so prazne, v dveh so pa koze.«

Hodil je od hiše do hiše. Radi so ga sprejemali, da so ga vpraševali, kdaj bo dež ali toča, kod je hodil, kaj ve novega. Prosil ni, še sprejemal nerad, da bi nosil s seboj. A matere so mu rezale precejšnje kose in postavljale predenj latvice kislega mleka. Ob zgodnjih je še kak kozarec vina stekle po njegovem grlu. Tedaj so se odprli zakladi domišljije v njegovi duši, razvezal se mu je jezik, da ni vedel kdaj od hiše.

S Krajev se je napotil naravnost v Oparnice. Ni opletal vasi, kar čez Mrzli vrh in Mali hrib jo je udaril, četudi so bili le slabi sledovi človeških stopinj. »Ho, starega Kolenca bo pa še treba iti gledat, kako bo divjal po gruntu,« je sam zase govoril in žvečil zadnji košček cigare. Za Mrzlim vrhom je srečal očanca z butaro vitrenjakov na hrbtu.

»Bog ti ne zameri,« je zavpil Lipe nad njim. »Nakral si jih, to vem tako dobro, kot za svojo smrt!« Zarezal se je: »Sreče ne boš imel pri koših, ki jih boš spletel.«

»Nisem jih nakral ne! V svojem sem jih nasekal, kot je tistale grčavka tvoja! Kam pa pravzaprav greš Lipe? Zgubil se boš. Tudi se nikamor ne pride.«

Materi cvetic!

»Vedno za nosom! Ta me ni še nikoli zapeljal. Iz dneva v noč, iz noči v dan. Kamor pridem, povsod doma. Pa sneg bom premešal kot ga ti. Le, da ti še greh delaš povrhu.«

»Hm, ti že veš.« Možanec je odšel z butaro, Lipe pa s svojo zgovornostjo v svojo smer. Že dobro uro se je lomil po gozdu, nazadnje je pa le prišel nad Oparnice. Počasi se je spuščal po bregu; previdno je zasajal palico v sneg; saj gazi ni iskal. Anica je prala pred hišo. Sklanjala se je nad perilnik.

»Ah, kje sem jaz ubog deklíč;
in kje si ti, preljubi moj fantič...«

Zapel je z zateglim glasom, da se je kar ustrašila.

»Si ti, Lipe?« se je skušala nasmejati, a on se ni dal motiti. Nakretal je čeljusti, široko zijal, majal z glavo in pel na vse grlo. Petkrat je ponovil, zategoval in gonil vedno

iste besede prikrojene na Bog ve koliko načinov. Kadar ga je prijelo, se je sam izmišljaj besedilo.

»Neumen si kot noč,« se je jezila Anica. Sestri sta prihiteli na prag, še stara dva je nagnilo k oknu gledat, kdo se tako dere.

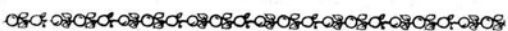
»Kaj pa se držiš, kot lipov svetnik,« ji je dajal poguma, naj še ona z njim zapoje. »Češminovo žganje bi se ti podalo, pa ga nimam več. Oni dan je Hostarjevo živinče zbolelo, pa sem vsega dal. Pa ti je vrag precej drugi dan poginil. — Eh, vesela bodi! Do smrti homo že živeli, če homo sline požirali. O, pa ne bo treba, saj stari ravno vina nese.«

»Le sem z njim! Kam tako bežiš, kot bi ti pete zažgal?«

Repar mu ni nič odgovoril in šinil v vežo. Tudi Metka in Rezka sta odšli za očetom. Lipe in Anica sta ostala sama.

»Kod pa ti hodiš?« Mirno bi se rada kaj pomenila z njim.

»Kar vedno naprej in okrog. Saj sem znan že tod, odkar kokoši nazaj brskajo. Z vsemi se lepo pozdravim od Peščenjaka do Malkovca in Bajhovca po dolgem in počez. Le tegale Kolenca ne morem videti. Tako ti povem, ti breskov cvet, ti rožica iz jesenove korenine, ali kako se že bere v bukvah: nič

Marija Žnidaršič:

POZIMI DOMOV ...

Večer je ... Mraz čedalje bolj pritiska, in izpod nizkega neba lahko sneži. Po pustih, mračnih ulicah nekdo beži. Tam daleč nekje vlak veselo vriska.

Po peronu se pomikajo postave črne, najdražje svoje v mislih vsak obišče, oko nemirno pa po deski išče, kjer piše, s koliko zamudo vlak se vrne.

V čakalnico grem tretjega razreda, ljudje neznani sedijo po klopeh. Tu slišiš vzdih in pritajen dekliski smeh, iz vseh obrazov zaskrbljenost gleda.

»Halo, vlak proti Rakeku odhaja!« Nekdo se zdrami iz težkih, črnih sanj in kot omotičen se opoteče vanj. Šum mesta daleč tam za njim ostaja.

ne žaluj za tistim dolginom. Naj se potepa križem sveta. Kaj pa boš z njim? Ali ti bo pomagal zvezde klatiti?« ...

»Tiho bodi, no,« mu je segla v besedo. »Rajši kaj drugega povej!«

»O, vem, da ga imaš rada kot srček iz lecta. Ampak kar je res, je pa res! Še naslikati bi se ne dala na Krajih« ...

»Kaj si pa drugod zvedel?« je skušala v pravo smer napeljati pogovor.

»V Medvedjih jamah sem bil. Spet se pravdajo za mernik robidovega listja. Ko je ena tožba končana, pride druga tako gotovo kot sobota za petkom. Pa še pes bi me kmalu obelil, je že planil proti meni.«

»Kaj bi tisto!« je Anico priganjala radovednost. »Kako pa na Krajih,« je vprašala tiho in zardela.

»Tako,« se je prestopil, stisnil grčavko pod pazduho in puhnil v koščene pesti. »Precej jih je zadelo! Vidiš, kakšne sitnosti si nakopala Kolencu na glavo.«

»Samo jaz sem kriva, kajne?« Jezno je splakovala perilo in z vso silo vrgla škap vode na gnoj. Ni ga pogledala, pa tako želela, da bi govoril, kar koli, da bi le govoril ...

»Samo še Kolenčeve hlače hodijo okoli domačije, tako se je posušil. Pa kako se potuljeno drži! Najprej je rasel, da se je hotel stropa prijeti; potlej pa tajil kot gad noge. Sebi naj prikriva, drugim ne more. Boli ga, holi! S Krajev ni še nihče služil, zdaj ti pa tako naredi ...«

»Kaj pa drugi pravijo?« jo je mučilo v duši.

»I, vzdihujejo: s takega grunta pa se ubija po službah. Mati se mi smili,« je postajal čim dalje bolj zgovoren. »Reva je boleha. Lenka pa dela na žive in mrtve. Pri takem gospodarju se človeku še pes smili.«

Očrnil je starega in se vsaj potihem potegoval za sina, čeprav ga je pred Anico na vso moč grajal.

»Gotovo tudi o meni veliko govore,« ji je vendar zdrsnilo z jezika. Že tolikokrat je mislila izreči, pa se je vselej ustrašila.

Lipe je pogledal kvišku, kot bi opazoval vreme, si popravil nahrbtnik in si mislil: fant, zdajle pa le prav govori, če hočeš kako kapljo več srkniti, kot ti ga je namenjeno. »Čez te pa res ni nihče črnil. Kadar si bila v pomenkih, so te hvalili na vseh krajih in

koncih. Franceta si vredna, so dejali. Po starem Kolencu so pa res mahali.«

»Beži, beži! Ti si izmišljaš!« Anica se je tako sladko nasmejala kot že dolgo ne. Prijetno ji je delo tako pripovedovanje. Nalašč mu je ometala, da bi še bolj zatrjeval.

»Naj bom tak kot tale gorjača, če ni res,« se je razjezil. »V hišo grem, zebe me! Take so punčare: če jim pameten človek pripoveduje, mu ne verjemo. Če jim pa kak pastir kaj zašepeta na ušesa, pa tako sveto verjejo, kot bi bilo v bukvah zapisano,« je godrnjal in lezel v vežo.

Anica se je zamislila. Lipetove besede so bile kot sanje, bogate sanje v njeni boli. Oh, ni se smela spomniti onega večera. Prejokala je vso noč. Vstala je z rdečimi očmi. O, kako dolga je bila tista noč! Mislila je, da je ne bo nikdar konec. Mater je zaskrbelo. Ni ji prikrivala, povedala ji je vse, kar jo je težilo. Srce ji je položila na dlan. Matere se ni bala; saj ona razume otroka v slednjem utripu. Čutila je Aničino bolečino, pa ji ni mogla pomagati. Trpela je z njo. Od tedaj je vsak večer Anica prižgala lučko pred Marijo in molila. Tako vroče in zaupno je molila kot v svojih otroških letih. Potlej je legla, a dolgo ni mogla zaspati. Vsak večer so ga misli iskale po tujih krajih, ga spremljale po vseh potih. Bog ve, kako je z njim? Mogoče trpi! O, kolikokrat sta se srečala v sanjah! Zdaj je videla vselega in skoraj objestnega, zdaj zopet potrtega, ki jo je molče zrl z žalostnimi očmi. Včasih je kriknila od neznanega strahu in se zbudila vsa potna z utripajočim srcem. Vedno je pričakovala pisma...

Ovila je perilo, ga naložila v škap in nesla v zadnjo sobo. Nad pečko je razpeljala vrvice in razobesila. Iz drugega konca je zaslišala Lipetov glas. Držal je kozarec med prsti, ko je Anica vstopila. »Grence pa drži,« je bolj vpil, kot govoril. Poželjivo je ogledoval in pil. »E, vrag, kislo je ko vrisk.« Skremžil je obraz in mežikal.

»Kaj pa kolneš?« ga je posvaril Repar. dobro vedoč, kam bo nameril pogovor.

»Saj sem bil na božji poti. Vse račune sem poravnal. Pa me boš ti pestil?«

»Kdaj si pa bil, Lipe?« je na videz radovedno tiščala Anica vanj.

»O svetem Jerneju na Zaplazu.«

»Na božjem potu — Bogu na poti,« je posegla Reparica, ki je pri peči krompir lupila.

»Kaj boš!« je potresal Lipe. »Še vrtec sem vodil, pa nisem bil Bogu na poti. To je bilo ljudi!« je začel. »Zdi se mi, da je tudi tistole bilo,« je pokazal s palico na Anico. »Vse se je trlo! Zvečer vzamem križ in zavpijem: 'Kdor hoče vrtec ravnati, naj gre za menoj, drugi pa stran!' Vsi so se postavili v vrsto. Jaz s križem naprej okoli cerkve, procesija za menoj. Vsak je imel prižgano svečo, saj sem tako tudi ukazal. Toliko je bilo petja, kolikor ga nisem še slišal, odkar so mi pete zrasle. Kdor je imel grlo, je pel. Vmes je pa klenkalo, da se je gotovo k Svetemu Joštu na Kum slišalo.«

»Zlagal si se, če še nikoli prej,« se je postavila Anica. »Kako bo zvonilo, ko pa zvonov ni na Zaplazu.«

»Ti grdoba, ki se te človek brez stolčka nagleda, ti boš tantigovala, da ni zvonov? Zakaj so pa taki turni, da jim ne vidiš do vrha?«

»Kar naprej pravi,« ga je mirila Anica. Morala je njegova obveljati.

»Potlej pa stopim v sredo ljudi in pričnem govoriti...«

»Aha, saj res nisi vedel kdaj nehati,« ga je dražila. »Česnal si in česnal, da bi kmalu osivela.«

»Vidite, takle je mlad svet! Vse drugo mu je mar, samo molitev pa sveta beseda ne.«

»Poglejte, pogledajte,« je Reparica zrla skozi okno. Lipetu je obstala beseda in je stegnil vrat.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Glinškov Janez:

Njih vsakdanji kruhek

Sv. Valentin prinese ključ do korenin. V zemlji se zgane in pripravlja za novo življenje. Po sv. Valentinu začno prej ali slej južni bregovi kazati prve začetke pomladi.

Leska ne more dočakati, da bi sončni žarki polizali zadnji sneg izpod nje, kar po njem siplje svoj rjavi prah, prvi znak novega življenja leskovega grma. Malo juga in že sili

iz zemlje brezstebelni jeglič (trobentica) z bledorumenimi zvezdastimi cveti na kocinastih stebelcih; bode iz zemlje zvonček in oznanja pomlad. Sonce ima vsak dan daljšo pot, vrtovi, logi in gaji postajajo zeleni; polni cvetja nudijo živemu stvarstvu sliko novega življenja, ki je človeku, bolj ko se mu nagiblje k zatonu, pomlad za pomladjo ljubše.

Že prve sončne dni postaja kmetovalec ob hiši, ogleduje polja in bregove, premišljuje in dela načrte. Topli sončni žarki ga izvabljajo iz izbe, prijel bi za plug in brano, a je zemlja še mokra in zmrzla. Pobral bi jo nazaj za peč, če ne bi imel na vrtu čebelnjaka, v katerem je življenje že v polnem razmahu. Tam ima v prvih pomladanskih dneh dosti opravila. Po bradah panjev plešejo čebele, odletavajo, preizkušajo svoja krila, ki so celo zimo mirovala, prisedajo in hite v panj s poročilom, da je premagan mraz in da zelene pobočja. Veselo obletavajo čebele prve dni čebelnjak, se dodobra otrebijo, očistijo panj mrtvic in voščenega drobirja (pokrovci, s katerimi je pokrit med v celicah), nato pa začno stikati za vodo, katere bi ne mogle pogrešiti. Z vodo razredčujejo med in sladkor, ki se je čez zimo v panju zgostil, da ga morejo porabiti za krmo.

Po nekaj zaporednih toplih in sončnih dneh pa moremo opaziti na bradi enega izmed panjev posebno šumenje in spreletavanje. Čebela je prinesla domov prvo obnožino. Družice hite za njo, jo sprašujejo, kje je dobila to bledorumeni kroglič, ki jo nosi na zadnji nogi. (Čebela ima 3 pare nog). Ta pa nima časa, da bi vsaki posebej pripovedovala, hiti proti žrelu in izgine v panj, kjer na kratko obvesti tovarišice, da je nad poseko v rebri za čebelnjakom našla lesko, ki jo je povabila v svoje hrame ter ji podarila cvetnega prahu, da je komaj nesla. V panju gre ta vest od čebele do čebele, ki začno glasneje šumeti in brusiti z zadnjimi nogami, kot bi hotele reči — družice, služabnice, naš čas je tu.

Le kratek čas nato se vsipljejo iz tega panja čebele druga za drugo proti leski, nabirajo njen cvetni plah in ga nosijo domov. Že prvi ali vsaj drugi dan opazijo to čebele sosednjih panjev in tudi one hite na bero. Obletavati pa začno tudi trobentice in zvončke. Pri zvončniku ne dobe samo cvetnega prahu,

pač pa na dnu cveta tudi sladko medečnino, katero srkajo in nosijo v panj.

Kadar govori čebelar o cvetnem prahu, ki ga nosijo čebele domov, pravi, da nosijo obnožno. To pa zato, ker izgleda, da je cvetni prah nalepljen ob zadnjih nogah. V resnici pa je le podoba taka, ker čebela prinese cvetni prav v posebni jamici, pravimo ji košek, na zadnji nogi. Vsaka čebela ima dva taka koška.

Čebela je po celem životu pokrita s tankimi dlačicami, na katere se prijemlje lepiljivi cvetni prah. Kot znažna živalca ne trpi na sebi nobene najmanjše smeti. Ker pa se je cvetni prah pri obletavanju cvetov le prijemlje, se pogosto pokrtači s ščetkami, ki jih ima na nogah in na njej svojstven način spravlja cvetni prav v košek, ki je včasih tako napolnjen, da čebela komaj odhlača v panj. Z ostrim trnom na srednjih nogah osmuka obnožino v celico in jo z glavo lepo potlači, da bi se cvetni prah ne pokvaril.

Obnožino, ki je čebelnemu zarodu tako potrebna kot človeku vsakdanji kruh, nosijo skozi celo leto, dokler le cveto rastline. Čebele namreč primešajo krmilnemu soku, s katerim krmijo zalego, tudi med in cvetni prah. Pa tudi vosku, s katerim pokrijejo celice z zorečo zalego, morajo primešati cvetni prah, da pokrovci propuščajo zrak, ker bi se sicer ličinke v celicah zadušile.

Ker cvetni prah različnih cvetlic ni enake barve, moremo že po obnožini spoznati, katere cvete čebele obletavajo. Bledorumen cvetni prah ima leska, hrast in robinija, zelenorumen teloh in češmin, rumen repa in sončnice. Oranžno obnožino prinese čebele od spomladanskega žafrana, regrata in kosmulje, belo od borovnic, jesena in plavic, sivkastobelo od travniške kadulje (žajblja), belorumeni od lipe, rjavo od češnje, olivno od ajde itd.

Človeškemu razumu nedosegljiva modrost Stvarnika je pri stvarjenju čebel določila cvetni prah za nepogrešljivi del čebelne krme z gotovim namenom. Deli stvarstva bi propadli, da ni med njimi medsebojne odvisnosti. Koliko cvetlic bi izginilo z zemlje, da ni čebel, ki pri vsakdanjem delu za svoj obstoj ustvarjajo pogoje za nadaljnji razvoj rastlin. Rastline bi izumrle, če ne bi mogle napraviti semena. Seme pa morejo napraviti le takrat, ko se izvrši oprashičev, oziroma oploditev cveta.

Iz ljudske šole vemo, da ima vsaka rastlina korenine, steblo, liste in cvete. Za čebele je važen cvet, ki služi zlasti razmnoževanju in širjenju rastline. Cvet pa ima navadno poleg cvetnih listov, ki so pri vsaki rastlini drugačne barve in oblike, tudi prašniké in pestič. Barva cvetnih listov opozarja čebele in jih privablja na pašo, prašniki pa jih obusujejo s cvetnim prahom (pelodom). Ko se s cvetnim prahom obsuta čebela suka po cvetu in srka medecino (nektar), ki se izloča v mednikih cveta, pomaga s cvetnim prahom brazdo pestiča in s tem povzroči, da se cvet oplodi. V oplojenem cvetu se napravi seme, ki je temelj za nadaljnji obstoj rastline. Ker pa oplojenje cveta redno izostane, če je prišel na brazdo pestiča cvetni prah (pelod) nesorodne rastline, obiskujejo čebele pri enem poletu le cvete iste vrste.

To dejstvo ima zelo veliko praktično vrednost v kmetskem gospodarstvu, bodi to pri opráševanju njihovih kultur (ajde) ali pri sadnem drevju. Ne da se sicer tajiti, da tudi druge žuželke, n. pr. hrošči, muhe, metuljčki, čmrlji itd. opráše gotov odstotek rastlin, a po znanstvenih ugotovitvah vemo, da je ta odstotek zelo nizek. Pri opazovanju so ugo-

tovili, da je v času cvetja sadnega drevja na tem drevju 80% čebel, ostalo pa so druge žuželke. Ako sedaj upoštevamo možnost, da znaten del teh žuželk v istem poletu obletata več vrst cvetja, s čemer je dana manjša verjetnost oploditve cveta, šele vidimo, kaj za sadjarstvo pomeni čebelarstvo.

Nekatere rastline so po svojem ustroju še prav posebno prilagodene obisku čebel, tako n. pr. kukavičnice, usnatice, metuljnice, parunike itd. Travniška kadulja (žajbelj), ki spada v družino usnatic in ki daje čebelam pri nas najboljšo pašo (najboljši med), ima tako ustvarjen cvet, da mora oprášitev izvršiti žuželka, predvsem čebela. Ko potisne čebela glavo v cvet, kamor sili za medecino, jo udarita prašniki po hrbtu in iztreseta nanjo cvetnega prahu. Ko prileti čebela na drug cvet travniške kadulje, pri uletu v cvet pomaga brazdo (opráši), ki molí daleč iz cveta s cvetnim prahom ter tako ustvari možnost, da se cvet oplodi.

S pridnostjo, ki je dana le čebeli, leta od cveta do cveta, nabira vsakdanji kruhek svoji družini, pri tem pa izvršuje svojo prava nalogo — opráševanje rastlin na zemlji.

Dr. Ivo Česnik:

Slovenija in njena lega

Slovenija je naša ožja domovina, pa jo tako malo poznamo. Potrebno je, da se seznanimo z njo. Če nje dobro ne poznamo, ne moremo spoznati naše širše domovine Jugoslavije. Preden pa začnem kramljati z Vami o tem vprašanju, se mi zdi potrebno, da vam napišem nekaj misli o slovenski zemlji in njeni legi.

Koliko meri Slovenija in koliko je Slovencev?

Slovenska zemlja meri 24.000 km². Od te je samo 16.600 km² v Jugoslaviji. Na tej zemlji prebiva 1.200.000 svobodnih Slovencev. Nad 1.100.000 jih pa živi izven Jugoslavije: pol milijona izseljencev v raznih evropskih in izenevropskih državah, zlasti v severni Ameriki, nad 600.000 pa narodnih manjšin v sosednjih državah. Zgodovinarji ugotavljajo, da je slovenski narodni prostor obsegal do 9. stoletja nad 70.000 km²

Izgubili smo torej tekom stoletij dve tretjini svoje zemlje.

Ko so se naselili naši pradedje v svojo novo domovino, se niso zavedali, kako nevaren evropski predel so zasedli. Bili so poljedelci, vendar so morali že kmalu z mečem v roki braniti svojo zemljo pred Obri, katere je ukrotila šele frankovska sila, kateri so se morali pokoriti tudi oni.

Velika je bila odporna sila in življenjska moč naših pradedov in njihovih potomcev, da so zemljo v težkem narodnem in gospodarskem boju ohranili. Na svojem narodnem prostoru so Slovenci izgubili le tam, kjer so bili preredko naseljeni, da bi mogli preprečiti tujo kolonizacijo, katero je podpirala država. Kjer so pa bili Slovenci dovolj močno naseljeni, so ohranili svoj narodni prostor skoro popolnoma čist in so se jim prilagodili celo stari ostanki prejšnjega prebivalstva.

Mnogi narodi, ki so igrali v začetku srednjega veka važno vlogo, so izginili s površja zemlje, tako Huni, Obri, Vandali, Goti, Longobardi. Junaške življenjske sile ni manjkalo tudi Slovencem, kar so dokazali v mnogih krvavih bojih, ki so našli veličasten izraz v največji slovenski pripovedni pesmi, Prešernovem »Krstu pri Savici«. Vendar so se po teh bojih prilagodili težkim razmeram in se ohranili.

Na kakšni zemlji so se naselili Slovenci?

V prelepem predelu Evrope od Pusterske doline na Tirolskem do Blatnega jezera na Ogrskem, od Gradca na Štajerskem do Taljamenta v Furlanski nižini. Malo tako izpostavljenih pokrajin je bilo v Evropi, kakor je bilo to ozemlje. Tod so razsajali divji boji za zemljo, ko so Kelti preko Furlanske nižine, Vipavske doline in Postonjskih vrat prihrumeli v Ljubljansko kotlino, odkoder so se razširili dalje na jugovzhod in podjarmili velike dele Balkana. Preko te zemlje so v 2. st. po Kristusu Rimljani prodirali zmagoslavno preko Ogleja na sever do današnjega Dunaja in na vzhod do Beograda. Preko te zemlje so divjali Obri. Ko so postali Franki gospodarji severnega dela slovenske zemlje, Karantanije, so prodirali na jugovzhod in ob koncu 8. stol. uničili državo Ljudevita Posavskega. Tudi celjski grofje so sredi 14. in v začetku 15. stoletja nameravali iz Slovenije in jugovzhodnih balkanskih pokrajin ustanoviti svojo državo.

Milica Sivec:

Prehrana zdravega in bolnega človeka

(Nadaljevanje.)

TOLŠČE

Maščobe so lahko rastlinskega in živalskega izvora, ter tudi umetne. Rastlinskega izvora so rastlinske masti in olja. Nahajajo se v semenih, koreninah, v listih in rastlinskih organih.

Mast živali, ki se hranijo od rastlin, ne izvira samo od masti, ki jo te dobe iz rastlin, temveč tudi iz ogljikovih hidratov, ki jih istočasno zaužijejo. Mast, ki jo živali potrebujejo za življenje v telesu zgori — preostanek pa se nabira pod kožo med drobnim in mišicami, na obistih, jetrih in kost-

Napoleon Veliki je iz srca Slovenije, iz bele Ljubljane gradil svojo Ilirijo, ki je imela služiti kot oporišče za njegove zavojevalne cilje proti Carigradu, Arabiji in Indiji. Tudi politika bivše Avstrije pod Habsburžani je zasledovala isti cilj, zlasti še po l. 1866, ko je zgubila Lombardijo in Benečijo. Osvajati je hotela jugoslovanski Balkan, kar se ji je z zasedbo Bosne in Hercegovine l. 1878 že deloma posrečilo.

Že iz tega je razvidno, da je bilo že od pradavnine slovensko ozemlje zelo važna prehodna točka. Skozi slovensko ozemlje so vodile poti od Sredozemskega na Baltiško morje. Preko slovenskega ozemlja gre tudi danes najkrajša pot iz Francije do Carigrada čez jugoslovanski Balkan. Slovensko ozemlje veže zapad z evropskim jugovzhodom. Preko Ljubljane vodijo važne prometne žile-železnice čez Milan v Francijo in čez Jesenice v Nemčijo, Švico in Francijo, na drugi strani pa na Dunaj, Prago, Berlin in na severovzhod čez Varšavo v Rusijo.

Opravičeno je zapel naš prvi pesnik Vodnik, da je Ilirija (Slovenija) Evropin pristan. Slovenija pomeni naravna prometna vrata na Balkan in za srednjo Evropo. Nemški znanstveniki so označili prometni, gospodarski in zemljepisni pomen in važnost slovenskega ozemlja s tem, da so ga imenovali: »prostor nezrušljive ugodne lege«.

Tega dejstva se žal premalo zavedamo, da bi znali ceniti važno mednarodno vlogo in pomen svoje zemlje. *(Dalje prihodnjič)*

nem mozgu. Sposobnost odlaganja tega preobilja je posebno pri nekaterih živalskih vrstah zelo velika.

Najbolj znane živalske masti so: svinjska mast, goveji loj, ovčji loj in gosja mast. V kuhinji navadno rabimo le svinjsko mast. loj pa pride v poštev posebno pri pripravljanju umetne masti.

Iz smetane, ki se nabira na živalskem mleku, pridobivamo maslo. Barva masla je odvisna od krmljenja, duh se ravna po okusu. ta pa zopet po kakovosti smetane, iz katere je maslo. Vsled bakterij, ki se razvijejo na

svetlobi ob dostopu zraka, postane maslo žaltavo.

Umetno maslo se imenuje margarina. Pripravljajo ga iz živalske masti, sezamovega olja in mleka. Na podoben način kot margarina se izdelujejo v tvornicah še druge umetne masti, ki jim pridevajo razne rastlinske tolšče. V prodaji se nahajajo pod različnimi imeni n. pr. Palmin, Ceres, Lavreol, Kunerol itd. Dobro napravljene umetne masti se ne pokvarijo tako hitro kot presno maslo, zato se uporabljajo zlasti za izdelovanje finega slaščičarskega peciva.

Rastlinske masti se nahajajo v semenih nekaterih rastlin. Hranilna vrednost teh masti zavisi od vrste rastlin, od podnebja, kakovosti zemlje, gnojenja in drugih okoliščin. Olje iztiskajo iz semen na mrzel in topel način. Pri mrzlem iztiskanju dajejo semena manj olja, a to je boljše, kakor če semena pred iztiskanjem segrejejo. Iz stiskalnice došlo olje dobro prečistijo preden pride v prodajo. Pri nas znana jedilna olja so: olivno, bučno in iz semen sončnice.

V prehrani ne smemo uporabljati preveč maščobe, ker ta ovira prebavo. Čeprav proizvajajo maščobe več toplote kakor ogljikovi hidrati, vendar uporabljamo slednje v mnogo večji meri, ker so za prebavila lažje sprejemljivi.

RUDNINSKE SOLI

Soli nam ne zboljšujejo le okusa hrane, ampak so nam nujno potrebne za naše življenje. Brez kuhinjske soli bi želodčni sok ne imel tiste prebavilne moči, kot jo ima sicer. Vendar jo smemo dodajati le v neznatni množini, da nam služi le kot začimba. Nikdar pa ne smemo preveč soliti, kar se na žalost dogaja, ker človeškemu organizmu s tem več škodujemo, kot koristimo. Rastlinska hrana vsebuje že sama precejšnjo količino kuhinjske soli v sebi. Kuharska umetnost je ravno v tem, kako naj sol modro in zmerno rabimo na pravem mestu. Poleg kuhinjske soli so pa še druge soli, brez katerih bi človeški organizem ne mogel obstojati. To so zlasti apnene soli, fosforno in ogljikovo kislino apno, ki tvorijo bistveni del okostja. Če organizem ne dobi v zadostni množini teh soli, ostanejo kosti mehke. O tem bi se lahko prepričali s poizkusom na živalih, katerim bi izločili iz hrane apnene soli. Nekaj podobnega lahko opazujemo pri malih otro-

cih, ki te snovi njihov organizem pogreša. Kostni se jim pravočasno ne utrdijo in zato se jim noge ukrivijo. Zdravniki imenujejo to angleško bolezen ali rahitis. Razne soli pa nahajamo tudi v krvi, mišicah in drugih organih kot nujno potrebne sestavine.

Rudninske soli delimo v kovine in nekovine. Našemu telesu pa jih dovajamo potom hrane. Hrano, v kateri prevladujejo nekovine imenujemo kislinotvorno, ker pri spajanju s kisikom tvorijo kisline. Hrani pa, v kateri je več kovin pravimo, da je lugo- tvorna, ker spojene s kisikom tvorijo lužnine.

Ako pa se spojijo lugi in kisline, tvorijo povsem novo snov, ki niso ne lužnate in ne kisle; imenujemo jih soli.

Kakor smo že omenili, služijo rudninske snovi zlasti za zgradbo okostja. Njih pretežna večina pa je vezana z organskimi spojinami in vrše razne naloge pri raznih življenjskih procesih. Pri zgorevanju teh spojin, ki se vrše med drugim tudi pri presnavljanju, nastajajo kisline in lužnine. Naš organizem pa jih more izločiti potom ledvic le tedaj, če so spojene v soli. Zastajanje kislina v organizmu lahko povzroča razne motnje in bolezni. Če hočemo, da bo naše telo zdravo, moramo skrbeti, da bo v hrani tudi dovolj lužnin, ki se vežejo s kisljinami in tako preprečijo škodljivost.

Radi tega pa je potrebno, da poznamo posamezna živila in vemo, v katerih prevladujejo kisline, v katerih lužnine. Pri sestavljanju jedilnika moramo tedaj paziti, da prevladujejo lužnine. V splošnem je kislina bogata večina beljakovinska in mastna hrana. Sem spadajo meso, jajca, sir, moka, mlevski izdelki, stročnice, orehi, brusnice in razne maščobe.

Veliko lužnin pa nahajamo v krvi, mleku, kolerabi, krompirju, korenju, redkvi, špinaci, v zelju, ohrovtu, rdeči pesi, čebuli, drobnjaku, v kumarah, paradižnikih, v zelenem stročjem fižolu, v jabolkih, češpljah in gobah. Tudi rjavi neočiščeni sladkor ima precej lužnin, dočim obeljeni sladkor ne vsebuje rudninskih snovi.

Iz tega je razvidno, da najdemo največ lužnin v rastlinski, oziroma zelenjadni hrani. Z nepravilnim postopanjem v kuhinji pa lahko zapravimo te dragocene lužnine. Kajti pri kuhanju izluži voda predvsem lužnine, medtem ko kisline ostanejo. Če odli-

jemo vodo, v kateri se je kuhala zelenjava, vržemo proč tudi lužnine in na ta način napravimo hrano kisline tvorno. Zato po možnosti ne odlivajmo vode, v kateri kuhamo zelenjavo ali pa namesto, da bi jo kuhali, jo raje dušimo in na ta način ostane hrana dobra, bogata tudi lužnin.

VODA.

Peti del človeške hrane je voda. Ona je bistvena sestavina človeškega organizma. Nahaja se v tkivu, žlezah, krvi itd. najmanj je je seveda v kosteh.

Voda ima to nalogo, da raztaplja in prevažata redilne snovi po telesu, ter skrbi za uravnavanje telesne toplote. Naše telo dobi vodo potom hrane, poleg tega pa še v obliki pijač. Kadar telo potrebuje vodo, občutimo žejo. Večkrat pa se zgodi, da ta občutek ne odgovarja resnični potrebi, ampak le navadi. Naše telo seveda izloča preobilno tekočino, ki po nepotrebnem obremenjuje or-

ganizem ter slabi prebavo, srce in ledvice. S preobilim zauživanjem tekočin razredčimo prebavne sokove, ki potem težje prebavljajo hrano.

Pitna voda naj bo čista, hladna in naj ne vsebuje nobenih škodljivih primesi, zlasti ne bolezenskih klic. Posebno velja to za tiste kraje, kjer imajo še vodnjake. Pri tem je paziti na to, da niso vodnjaki blizu gnojšč in da ne propuščajo dotok onesnažene vode.

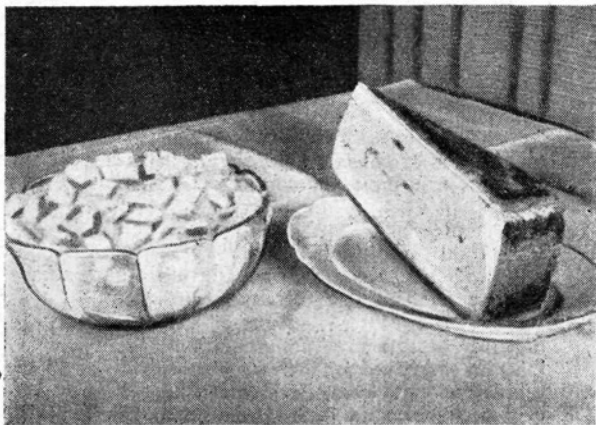
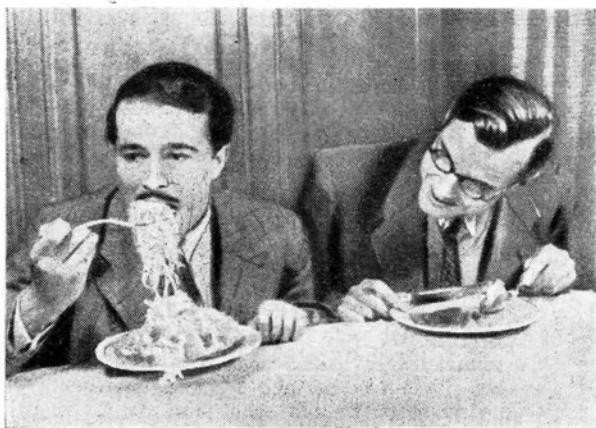
Razne gastronomske primerjave.

1 kg SUROVEGA MASLA

je enako

38 kg KISLEGA ZELJA

On se lahko smeje! S slastjo se je lotil 20 dkg šunke. Sosed na levi pa mora spraviti v sbe 3 kg kislega zelja, da bo dobilo njegovo telo prav toliko redilnih snovi, kot sosedovo

na desni... A kisló zelje je kljub temu zdravo. Naši primeri se nanašajo le na čisto redilno vrednost.

Sladkor in sir sta si skoraj enaka. 1 kg. sladkorja odgovarja 1.25 kg mastnega sira. To pa ni le teoretična trditev zato, ker sta sladkor in sir še brez nakaznic...

Kdo bi verjel? Tej dami je vseeno, če popije za zajtrk 1 l mleka ali pa zaužije 145 g čokolade. Dobila bo enako množino redilnih snovi. Ali premetena je, pa si misli: $1 + 1 = 2$, izpije mleko, zraven še prigrizuje čokolado...

DEKLICA NA TUJE GRE...

Draga moja hčerka, otrok moj!

Dolgo je že, kar sem ti pisala zadnje pismo. Pa veš, zakaj Ti ne pišem več? Zato, ker se v pismu vedno ponavljam in se bojim, da Ti je to moje enolično pisarjenje že odveč. Toda pri meni je drugače. Pojm »ljubezen do otroka« je pri meni vedno nekaj tako novega in tako močnega, da si Ti nekaj takega v svoji mladi glavi niti zamišljati ne moreš. In zato pišem vedno eno in isto, vedno enako. Meni je to čustvovanje vedno novo, Tebe najbrže dolgočasi. Kadar pa boš sama doživela materinstvo, takrat še le boš tudi spoznala resnico mojih besedi.

Glej, do zdaj sem Ti še v vsakem pismu pisala o domu, o cvetju na naših oknih, o preoranih njivah za vasjo in o belih cestah, po katerih si včasih vsa mlada in razigrana hodila s sosedovo Maričko in begala z nedolžno lepoto svojih lepih oči mlada srca sosedovih sinov. Oh, saj bi Ti jaz kot Tvoja mati, ne smela delati takih poklonov, kakor sem ga naredila ravnokar, pa mi je kar samo ušlo ob misli: O, bogve, ali bo tisti, ki ga boš morda nekega lepega dne nenadoma srečala tam daleč v tujem mestu, vreden te Tvoje nedolžne duše, s kakršno si odšla iz objema rodne matere!? Vidiš, to mnogokrat premišljuje in postanem ob takem razmišljanju kar nekam žalostna. Zato danes ne bom pisala ničesar ne o sebi, ne o domu. Zdaj mi Ti kaj povej o sebi. Prepričana sem, da veš toliko lepega. Glej, po svetu Ti spe korak, mlada si in sveža in gotovo zaznavaš, kako Ti življenje počasi, počasi izoblikuje Tvojo miselnost, kako Ti zažiga pečat osebnosti. Vedno je bila moja največja sanja, največja težnja, da bi moj otrok nosil najlepše poteze, najlepše črte osebnosti, kar jih zmore človek v sebi izklesati. Gotovo se vprašuješ, kaj je prav za prav »osebnost«? Res je, preprosta in neuka žena sem Tvoja mati, pa vendarle vem, kaj je osebnost. Brala sem nekoč, čisto mlada sem še bila, da je bila Marija, Mati božja, najpopolnejša osebnost. In takrat sem si dobro zapomnila pomen te besede in od takrat vseskozi vem, komu lahko rečem osebnost in komu ne. Vidiš, rada bi, da bi tudi Ti dobro razumela to besedo in bi se tudi po tem ravnala. —

Spominjam se dneva, v tem mesecu enkrat bo točno dvajset let od takrat. Morda boš uganila, kaj mislim? Tvoj rojstni dan. Spominjam se tistih tihih dnevov in mesecev, ko sem Te pričakovala. Mirne duše lahko rečem, da je tako pričakovanje, kljub težkim uram, ki jih mora žena včasih prestatjati, največja sreča za vsako ženo, ki je ostala zvesta Bogu in svojemu bistvu. Upam, da razumeš kaj mislim. Mislim namreč na vse tiste, ki so se oddaljile same sebi in živijo gnusno življenje sebičnic in ubijalk. — Kakor sem že rekla, mislim na Tvoj rojstni dan pred dvajsetimi leti. Kar sem takrat občutila, ko sem po krutih bolečinah nenadoma vsa izmučena zagledala Tvoje drobno telesce zavito v bele pleničke, je nemogoče popisati. Nenadoma sem doumela z vso globino prerrojene ženske duše skrivnost resnice: Bog je v meni ustvaril čisto novo bitje in temu bitju sem darovala iskro življenja od svojega življenja. Občutila sem se nenadoma kakor ognjišče, na katerem se iskra kreše ob iskro v velik svetel ogenj vesoljstva. In od takrat naprej vseskozi gori na mojem žrtveniku, in da bi le gorelo v božjo čast po Tebi naprej. In da boš laže razumela prekletstvo, ki spremlja vsako ženo, izživljajočo se v užitkih, a ne pripravljeno prevzeti nase, kar je Bog določil, Ti bom povedala, kar mi je razodela sosedova Marička, ki se je nedavno vrnila iz mesta. Napisala Ti bom točno tako, kakor je bilo napisano v dnevniku tiste žene.

»Mati bi bila morala postati, pa sem iztrgala iz sebe še nerojeno dete... Danes bi bil moj otrok star dve leti. Skoro vsak dan se mi prikazuje v snu in njegovi plavi kodrčki me ščegečejo po obrazu, ko se sklanjam čezenj in poljubljam njegove kot nebo plave očke. — Moj mali, dobri, srčkani otrok —, mu šepetam v nežna ušesca in on se smehlja, smehlja... Nenadoma pa mu spolzita dve solzi po ličicah in kaneta prav v dno mojega srca. In takrat me zapeče v njem smrtna bolečina in se — zbudim. In slišim, kako me kliče dete iz temnega samotnega onstranstva: — Mamica moja, o zakaj mi nisi dala življenja! Glej, cvetje na polju se svobodno plodi in vzcveta, ptičice pod nebom se ne strašijo skrbi za svoj

mladi rod, ti pa si se ustrašila mene. ne-bogljjenčka, ki sem bil od prve ure spočetja odvisen od božje in tvoje roke. In Bog je hotel, a ti žena nisi hotela. Obsodila si me na strahotno samoto za vse večne čase . . . —

Tak je moj otrok. Nisem ga videla nikdar razen v snu, a mnogokrat čutim čisto tik sebe drobno neodrešeno dušico, kako steza ročice po soncu življenja in odrešenja, kako prosi, prosi . . . In moje srce medli v bolečini in v bridkem kesu, a je prepozno. Ni rešitve za mojega otroka, in prekleto naj bo radi tega moje življenje do poslednje ure!«.

Vidiš, otrok moj, zazdelo se mi je potrebno, da ti vse to napišem. Daleč si v tujem svetu in mnogo je ljulke med pšenico. Kdo mi je porok, da boš ostala nedotaknjena v svojem čistem in nepokvarjenem mišljenju, v svojem ženskem čustvovanju, v svojem pojmovanju velikih resnic, na temelju katerih je Bog ustvaril človeka zase! Porok za to mi je moja velika vera vate, zato, ker si kri moje krvi, a v moji krvi se ni nikdar niti za en sam trenutek porodila pregrešna misel, da bi nasprotovala božjim načrtom, da bi zatajila to kar sem: Žena, ki jo je Bog ustvaril zato, da mu kakor desna roka stoji ob strani za izpolnitev vseh njegovih nedoumljivih načrtov v blagor človeških duš.

Močno želim, da ostaneš zvesta svoji materi, in da te hudobija in zaslepljenost tega sveta ne potegne v svoj vrtinec. Naše življenje je tako kratko, in če si človek še tega umaže z nečastnimi dejanji, mu ne ostane

ničesar za ono veliko uro na koncu naše poti, kjer nas čaka Bog, začetek in konec vsakega izmed nas.

Ljubo dete moje, naj Te Bog blagoslovi in vodi na vseh Tvojih potih!

Tvoja mati!

Anita:

MATI

Mati, moja draga mati,
ti ne veš za pota moja
daleč v tujini.
Ti ne čuješ vzdihov, boja,
ki divja v tujini.

Ti si mi življenje dala,
si učila me ljubezni,
k Bogu pota si kazala
k domovini večni.

K Bogu res sem obrnila
se, o mati moja.
Tvojo voljo sem spolnila,
srečno prišla vselej iz boja.

Še otrok sem tvoj, o mati,
čeprav bivam v tujini;
tudi tukaj čem ostati
vreden otrok tvoj edini.

Blagoslovi, mati ljuba,
svojega otroka!
V daljo mu tolažbe pošlji!
Vodi naj ga tvoja roka!

DOMA IN DRUGOD

Pomembne obletnice.

Zadnjega januarja 1941 je praznovala 50-letnico rojstva naša najpomembnejša izmed živečih pisateljic Marija Kmetova. Nadarjena, vedno marljiva in neutrudljivo delavna je proslavila slovensko ženo tudi na kulturnem polju.

9. februarja pred 70 leti se je rodil v Doslavičah pod Stolom Franc Sal. Finžgar, naš najboljši ljudski pisatelj in temeljit opisovalec kmečkih zgodb. Močno vkoreninjen v domači zemlji jo je poznal in ljubil ter z vso vnemo skrbel za njen prosvetni in go-

spodarski napredek. S predavanji po prosvetnih društvih in ljudskimi igrami, s povesti za preprosto ljudstvo in izobraženstvo je vzgajal slovenski narod in ga skušal preroditi v novem zdravju. Posebno pažnjo in očetovsko ljubezen je posvečal mlademu naraščaju, da bo kos nalogam, ki jih pri- naša čas.

Mestni svet ljubljanski ga je zaradi teh velikih in izrednih zaslug za književnost, kulturo in jezik slovenskega naroda imenoval za častnega meščana Ljubljane. Odlikovan je bil z redom Jugoslovanske krone II. razreda.

Zločinski vplivi slabih filmov.

»Borci« prinašajo statistiko kaznilnice v St. Galenu v Švici. Ravnatelj ondotne kaznilnice je statistično ugotovil, da pride 90% vseh mladostnih zločincev v ječo zaradi obiskovanja slabih filmov. Iz tega žalostnega dejstva se lahko učimo dvojega: kako silno so nam potrebni dobri in neoporečni filmi in kako upravičen je boj proti slabim filmom, ki tako zelo kvarijo mladino in »vzgajajo« iz nje zločince in najslabše člane človeške družbe.

Otroke bodo obvarovali vojnih grozot.

Mednarodna zveza za zaščito otrok predlaga, da naj se začno med vojskujočimi se državami pogajanja, na katerih bi se točno sestavil spis vseh tistih krajev, kjer žive izključno otroci, zaradi tega, da se jim preprečijo vojne grozote. Predlagano je tudi, kako naj se preskrbi hrana za take otroke.

Danes, ko govori le sila močnejšega, ki pa je v slehernem pogledu nečloveška in naravnost zverinska, moramo z vsem srcem pozdraviti prizadevanje mednarodnega odbora, da se vsaj otroke obvaruje pred strahotnim

uničevanjem. Kakšno grozotno sliko nudijo uničena domača ognjišča in pomorjene družine! Ali je tu še kaj človečanstva? In kakšna naj je prihodnost kulturnih evropskih narodov, ko bo njen temelj, njena mladina, delno izkrmavljena, delno izčrpana in živčno bolna polnila norišnice in enake zavode?

Enoletno delo naše Slovenske straže.

V teku enega leta je Slovenska straža izvedla tri narodne zbirke. Dve sta bili namenjeni naši severni meji in ena kočevskim Slovincem.

Na severni meji so bili dvakrat obdarovani otroci 57 šol z obleko, obutvijo in perilom ter šolskimi potrebščinami v vrednosti 182.000 din. Poleg tega je bilo obdarovanih nekaj revnih družin z denarjem.

Na Kočevskem je Slov. straža razdelila med 220 otrok blaga v vrednosti nad 20.000 din. Za socialno narodnoobrambeno akcijo otroških zavetišč in za knjižnice 34.000 din.

S tem je Slov. straža izvršila veliko, narodno obrambno delo in ji moramo biti hvaležni in jo po svojih močeh podpirati.

IZ NAŠIH KROGOV

M. Pučko:

UMIRAJOČA MATI

Očke odpiraš, detece milo
in se mi sladko, sladko smehljaš...
Le zakaj bi se zdaj že solzilo,
ko vendar še mamico svojo imaš?

Skoraj pa pridejo grenke ti ure,
mamica bode zaprla oči,
k dobremu Bogu bo pohitela,
osamljen, zapuščen ostal bodeš ti.

Saj ona pač rajš pri tebi bi bila,
pa smrt že iztega koščene roke,
da božje povelje bi izpolnila,
mamici strla ljubeče srce.

Še enkrat nasmehni se, detece milo
nasmehni se mamici v zadnji pozdrav!
Brezmejno te njeno srce je ljubilo,
ljubilo te bode še z večnih višav.

III. SMUŠKE TEKME ZDK, LJUBLJANA

Naša Zveza je razpisala za 19. januar 1941 III. smuške tekme v smuku in teku za vse članice in mladenke. Tekme so se v redu izvršile na določeni dan ob številni udeležbi tekmovalk in gledalk. Tekme so bile v Škofji Loki na hribu za Uršulinskim samostanom.

Na tekme so se pripravljale članice in mladenke z velikim veseljem, skrbelo nas je pa vse, kakšno bo vreme. Mraz je ravno par dni pred 19. januarjem močno pritiskil; vsaka je pripravljala čim toplejšo obleko in obutev. Pa ni bilo tako hudo. V nedeljo zjutraj je bilo res še precej mrzlo, a dobra volja tekmovalk je odgnala vsako misel na mraz. Ob sedmih je bila skupna sv. maša v Uršulinski cerkvi, nato smo imele dober zajtrk v Prosvetnem domu, kjer so požrtvovalne članice škofjeloškega krožka tudi pozneje

Tekmovalke na startu!

čez dan skrbele za naše premražene in lačne želodčke. Ob desetih dopoldne smo odšle na tekmovališče. V smuku je tekmovalo 16 članic, v teku 13, svojo spretnost so poizkusile tudi tri mladenke, ki so se prav dobro izkazale in so resna konkurenca članicam. Tekmovanje je vodila referentka za smuk s. Rozi Sešelj, ki je z veliko izkušnostjo na tem polju pripomogla do lepe izvedbe tekem. Občudovale smo napredovanje pri posameznih članicah in izurjenost, s katero so tekmovali, zlasti v smuku so Jeseničanke še vedno na prvem mestu. Sploh so dosegla prva mesta članice iz krajev, kjer imajo primeren sneg in teren skoraj pred hišo, kar je tudi razumljivo. Treba pa je pohvaliti tudi dobro voljo Ljubljancank, ki kljub mnogim oviram in neprilikam niso dosti zaostale za najboljšimi. Ko se je zadnja tekmovalka — mladenka Zinka — najmanjša in najmlajša, privarila na cilj, nam je vsem ta prizor privabil solze smeha v oči. Ona je tudi zaključila vrsto tekmovalk. Okrog 13. ure je bilo tekmovanje končano, tedaj pa smo že opazile, da se vreme preobrača. Postalo je topleje in po kosilu smo že gledale iz toplega Prosvetnega doma goste snežinke, ki so padale na že zasnežene poljane. Popoldne smo izrabile za ogled zaključnega tekmovalja članov ZFO.

Po zaključku vseh tekmovalj je bil zvečer v dvorani Prosvetnega doma ob številni udeležbi članic, članov in prijateljev naše mladine objavljen izid tekem ZKD in ZFO in so bila slovesno razdeljena nagradna darila. Članice so prejele za prva mesta v smuku in teku v obeh razredih plaketo — relief dr. Antona Korošca, za drugo mesto pa krasno vezano knjigo »Spominski zbornik Slovenije«. Vsa ta darila nam je podarila Prosvetna zveza v Ljubljani. Za tretje mesto pa so prejele članice pokrajinske slike. Razven tega je dobila najboljša tekmovalka škofljeloškega okrožja veliko ročno torbico — darilo članic dekliškega krožka v Škofji Loki. Mladenke pa so dobile lične plakete ter najboljša v smuku volнено ruto, najboljša v teku pa smuške palice; zadnji dve darili so tudi oskrbele članice Dekliškega krožka iz Škofje Loke.

Tekmovalke so dosegle sledeči uspeh:

Smuk I. razreda:

1. Praček Lojzka, Jesenice 38.1
2. Praček Anica, Jesenice 41
3. Janežič Tinca, Kamnik 1:10,3
4. Pirnat Helena, Bežigrad 1:12,2
5. Pregelj Marija, Ljubljana - Sv. Peter 1:15

Smuk II. razreda:

1. Klinar Ivica, Jesenice 41
2. Potočnik Stana, Kropa, 45,5
3. Bevk Minka, Škofja Loka, 54
4. Torkar Stanka, Jesenice, 57
5. Gantar Vida, Poljane nad Škofjo Loko, 58
6. Kocjan Dari, Trnovo, 1:20
7. Andolšek Anica, Boh. Bistrica 1:22
8. Rasperger Mila, Ljubljana-mesto 1:50
9. Kocjan Minka, Trnovo, 1:53,1
10. Tome Vikca, Ljubljana-Bežigrad, 1:57
11. Malenšek Vera, Jesenice. 2:11,4.

Mladenke:

1. Ivankica, Ljubljana-Sv. Peter 1:21
2. Zinka, Ljubljana-Sv. Peter 3:11,4

Tek I. razreda:

1. Janežič Tinca, Kamnik, 12:17
2. Rasberger Mila, Ljubljana, m. 12:27
3. Žnidar Francka, Boh. Bistrica, 12:45
4. Pregelj Marija, Ljubljana-Sv. Peter, 14:23.

Tek II. razreda:

1. Gantar Vida, Poljane 12:21
2. Pevk Minka, Škofja Loka 12:56
3. Rozman Danica, Boh. Bistrica, 13,05
4. Andolšek Anica, Boh. Bistrica 13:11
5. Potočnik Stana, Kropa, 14:19
6. Kocjan Minka, Ljubljana-Trnovo, 14:37
7. Tome Vikca, Ljubljana-Bežigrad, 15:36
8. Babič Iva, Ljubljana-Trnovo 15:37.

Mladenke:

1. Mencinger Cilka, Boh. Bistrica 9:30
2. Ivankica, Ljubljana-Sv. Peter 9:47.

V NAŠIH DOMOVIH

O VITAMINIH

Ni še dolgo, ko smo se nauku o vitaminih ali dopolnilih posmehovali in jim odrekli važnost v vsakdanji prehrani. To je bilo samo nekaj za tiste, ki ne vedo, kaj naj bi jedli. Kako je pa človeštvo živelo vsa tisočletja pred najdbo vitaminov? Danes že vsak pameten človek, posebno pa vsaka um-

Ena tekmovalka v teku II. raz. je bila disqualificirana, ker je zgrešila progo.

Zveza dekliških krožkov čestita vsem tekmovalkam k doseženim uspehom z željo, da bi tudi naprej pridno trenirale in se ob priliki prihodnjih tekem še bolj izkazale v družbi vseh naših članic-smučark. Do tedaj — Bog živi!

V BEOGRAD!

Ko bo 6. septembra 1941. naš mladi kralj prevzel vladarske posle, se mu bo Zveza dekliških krožkov v čim večjem zastopstvu v krajih poklonila v Beogradu samem. To potovanje v Beograd pa bo organizirala Zveza fantovskih odsekov, katere finančni odbor je preračunal stroške v znesku din 450. V omenjenem znesku je vračunana prehrana (štiri dni) in prenočnina (tri noči) v Beogradu ter vozni stroški za obe smeri. Ker cene stalno rastejo, je mogoče, da se bo gornji znesek še nekoliko spremenil navzgor.

V kratkem bodo prejeli krožki podrobna navodila glede obročnega odplačevanja omenjenega zneska v okrožnici, zato že sedaj opozarjamo vse članice, da se takoj prično pripravljati za potovanje v Beograd. Ne sme pa zaradi tega trpeti naša glavna prireditelj v Ljubljani.

Sestre! Pridno varčujte!
Bog živi!

DUHOVNE VAJE V DOMU DEVICE MOGOČNE

bodo za žene od 13. do 17. marca. Začetek prvi dan ob šestih zvečer, sklep zadnji dan zjutraj.

Prijavite se na Predstojništvo Lichtenturnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg 8.

na gospodinja, priznava važnost vitaminov in skuša to tudi praktično izvajati. Važnosti vitaminov se moramo posebno zavedati v zgodnji pomladi, ko je organizem izčrpan od dolge zime in telo vsled preveč enostranske zimske hrane medlo in neodporno.

Če gre naš kmet pomladi prvič na njivo, če začne gospodinja, ko se še komaj malo

segreje zemlja, kopati na vrtu, se jima zdi lopata tako strašno težka, da jo komaj vzdigujeta. Pa mislita, da ju je pomehkužilo prisiljeno pohajkovanje tekom zime, ko bo sonce malo bolj pritisnilo, bo že bolje. In res s soncem se vračajo moči. Sonce je tista velika sila, ki poganja vse in tvori in razvija življenje.

In prav sončna energija je nakopičila v nekaterih hranilih vitamine, da nam tudi v brezsončnih dneh posredujejo življenjske moči. Mnogo pomladanskih bolezní in prehlajenj bomo preprečile, če bomo pravočasno poskrbele, da otroci, pa tudi odrasli tudi v zimskih mesecih ne bodo popolnoma pogrešali vitaminov.

Najvažnejše je v tem oziru sadje in sicer surovo sadje. Škoda, da so jabolka sedaj že precej slaba in so v temnih shrabah izgubila že mnogo vitaminov, tudi so silno draga. Boljše je s pomarančami in limonami, ki jih je dovolj na trgu in se razmeroma z drugimi živili niso toliko podražile. Žalostno je le to, da je vsled splošne druginje naš žep skoro stalno prazen in se nam škoda zdi trošiti denar za tako malo važne izdatke. Toda pomisliti moramo, da je bolje, če smo zdravi, kakor da z dragimi zdravili zdravimo bolezní, ki so nastale vsled nepravilne prehrane.

Poleg sadja je važno tudi sočivje. Če drugoga ne, si vsaj radič v solati večkrat privoščimo. Včasih bomo pa tudi cvetačo lahko ceneje kupili in z njo spremenili naš jedilnik. Res so cvetače precej drage, imajo pa to dobro, da jih lahko popolnoma porabiš. Cvet pripravíš zabeljen ali popečen ali v solati, iz listja pa narediš okusno prikuho ali juho. Otroci bodo radi jedli korenček, repo, kolerabe in kolerabice. Nekateri jedo vse kar tako kot jabolka. Drugim pa nastrgajmo vse te zelenjave in jih nekoliko zabelimo z oljem in limonovim sokom, ali pa jih samo osolimo in zmešajmo v kisló smetano.

Zelo dragocena je v tem času špinača. Tudi to lahko pripravimo surovo. Najprej jo lepo očistimo ali otrebimo, potem jo pa dalj časa namakamo v obilni vodi, da se odmoči vsa nesnaga. Potem jo večkrat preperemo in vsakokrat menjamo vodo. Ko se nam sedaj dobro odcedi, jo zrežemo malo bolj na debelo kot zelje in zabelimo z oljem in limono. Če nam pa na noben način ne prija surova, jo pa pustimo parkrat prevreti v slani vodi,

potem jo odcedimo in še toplo okisamo z limono. Ko se shladi, jo pa še zabelimo z oljem.

Predvsem pa pustimo otroke na soncu. Nič ne de, če otrok malo kašlja. Dobro ga oblecimo in vsaj za eno urico z njim na sonce, pa bo kmalu dobil rdeča lička, ki jih je morda pozimi izgubil. Pa tudi nas bo pomladno sonce poživilo. Vse delo nam bo šlo hitreje od rok in urico, ki smo jo zamudile na soncu, bomo kaj kmalu nadoknadile.

O POSTU

Postni čas je postavila sveta Cerkev v čas pomladnega prebujenja, v čas brstenja in drhtenja, da nas s pokoro in samozatajevanjem pripravi na vstajenje in zorenje, da nam pomaga premagati nemirno kri, ki nam pomladi hitreje in burneje polje po žilah in bi nas mogla zapeljati v vrtoglavosti., ki bi jih pozneje obžalovali.

Pa tudi v zdravstvenem oziru je post in pritrgovanje ravno v pomladnem času na mestu. Kaj so razna pomladna zdravljenja in pomlajevanja kot post, kot stroga dieta, mnogo bolj stroga, kot jo predpisuje Cerkev? Zato le ubogajmo to našo dobro modro mater in če ni res sile, kar hrabro naložimo križ štiridesetdanskega posta na svoje rame, tudi če včasih malo tišči, in mislimo na ramo Gospodovo, ki je bila vsa razmesarjena od težkega bremena v naše odrešenje, pa tudi nam v zgled. Le tako bomo v resnici lahko praznovale veselo Velikonoč.

KUHARSKI ZAPISKI ZA MAREC

Fižol z jabolki in mlekom.

Skuhaj 25 dkg namočene fižolice ali belega fižola. Naredi blede prežganje iz 7 dkg presnega masla in 5 dkg moke, dodaj 6 dkg naribanih ali nakrhljanih jabolk in jih praži, da se malo zmeščajo. Potem zalij z $\frac{3}{4}$ l mleka in dodaj odcejen fižol. Osoli, osladkaj z 2 kockama sladkorja in okisaj z limonovim sokom. Če bi bilo pregosto, zalij s fižolovko.

Zvita goveja pečenka.

60 dkg govejega mesa od križa ali od stegna prereži in potolci tako, da dobiš velik zrezek. Potem ga nadrgni s soljo, poprom. zelenim peteršiljem in sesekljano sardelo.

Čez to potresi košček fino sesekljane čebule, na kocke zrezano trdo kuhano jajce, dve kislj kumarci, košček šunke in 4 dkg prekajene slanine. Meso potem tesno zvij in poveži z vrvico. Segrej v kozici 2 žlici masti in opečj pečenko od vseh strani. Ko je meso dobro pečeno, potresi žlico moke, jo temno sprazi, dodaj žlico paradižnikove mezge in zalij z vodo ali s kostno ali zelenjarno juho v bolj redko omako. Duši v tej omaki pečenko, da se zmehča.

Zapečen krompir s sirom.

1 kg kuhanega krompirja olupj, zreži na listke ter malo posoli in popopraj. Na 5 dkg masti prepraži pol sesekljane čebule, dodaj krompir in ga dobro prepraži. Zmešaj 15 dkg sirčka s $\frac{1}{4}$ l kisle smetane ali mleka, dodaj l jajce, 4 sesekljane sardele in žlico sesekljane drobnjaka. Zmešaj to med praženi krompir, naloži v dobro namazano kozico in speci v dobro segreti pečici.

Zrezki iz mesa domačega zajca.

Če zakoljemo domačega zajca za nedeljo, porabimo navadno za pečenko le hrbet in stegna. Vrat, pleča in flam nam pa ostane za obaro ali rižoto. Meso oberemo od kosti in ga z eno namočeno in ožeto žemljjo zmeljemo z mesnim strojem. Odšavimo z malo precvrte čebule in zelenja od zelene, dodamo malo soli in sladke paprike ter l jajce. Vse zelo dobro premešamo in oblikujemo zrezke. Potem jih na obeh straneh opečemo v dobro segreti masti ter zložimo v primerno kozico. V preostali masti pa sprazimo žlico moke, dodamo žličko paradižnikove mezge in zalijemo z $\frac{1}{4}$ l mleka. Ko to dobro prevre, razredčimo omako še z vodo, jo osolimo in malo okisamo ter vložimo vanjo zrezke in jih še 25 minut dušimo. Potem jih damo s krompirjevim pirejem na mizo.

Kvašeni krompirjevi rogljički.

Skuhaj, olupj in pretlači 1 kg krompirja; dodaj $\frac{1}{2}$ l moke, 2 dkg kvasu, stopljenega v dveh žlicah mlačnega mleka, 4 žlice olja, 1 jajce, žličko soli in žlico sladkorja. Zamesi precej krepko testo, ki naj pol ure počiva, potem ga razvaljaj, zreži na štirikotnike, nadevaj z marmelado in naredi rogljičke ter jih polagaj na namazano pekačo, kjer naj lepo vzidejo. Potem jih pomaži z oslajenim mlekom in speci v dobro segreti pečici. Iz

istega testa lahko napraviš tudi buhteljne, štruklje, poganice itd.

GOSPODINJA VPRAŠUJE

R.Č. Vprašujete, kako se naredo češpljevi cmoki v februarju.

Ker niste edini, ki me je te dni isto vprašala, vam bom povedala, čeprav je Vaše vprašanje malo hudobno. Ob lepi sliki bi lahko obujali sladke spomine na lepe jesenske dni, ko zore češplje in nam češpljevi cmoki tako zelo teknejo. Če bi tiste dni mislili na februar, pa bi si vkuhali lepih češpelj, bi vam ne bilo treba šele povpraševati, kako narediti cmoke. Prav dobri so pa tudi cmoki iz suhih češpelj. Že prejšnji dan jih skuhajte z bolj malo vode, potem jih pa dobro odcedite in uporabite za cmoke. Lahko pa napravite tudi jabolčne cmoke. Jabolka zrežite na bolj drobne kocke in jih z žlico sladkorja pražite v lastnem soku. Potem jih po eno žličko dajte na vsako krpico testa, lepo zavijte in skuhajte cmoke.

F. A. V teh dragih časih bi radi vedeli, kako bi lahko stopili in uporabljali loj, ki je le še cenejši kot mast.

Glavno pri loju je, da ga preveč ne segrejemo, ko ga razpuščamo. Loj zrežemo na kocke, nikdar ga ne meljemo z mesnim strojem, in ga politega z 4 žlicami vode na vsak kg loja počasi kuhamo. Ko je maščoba čista in so veliki ocvirki svetlorumeni, maščobo odcedimo, ocvirkov nič ne stiskamo. Maščoba naj samo odteče. Tako razpuščen loj lahko uporabljamo samega ali na polovico zmešanega s svinjsko mastjo za vse mesne in zelenjavne jedi, le za cvrenje in za močnate jedi ni priporočljiv.

Juvan Marjan:

NEGA LONČNIC

Pusti in prazni so domovi brez naših prijateljic — cvetic. Rastline stanovanje požive, ga napravijo prijaznejšega in prikupnejšega, saj vnesejo vanj življenja. Toda v mnogih stanovanjih se cvetice ne počutijo najbolje in so kakor jetnice brez prave nege in oskrbe. Mogoče se tudi pri nas doma naše rožice ne počutijo preveč dobro, zato pa pazljivo prečitajmo navodila, kako moramo ravnati s sobnimi rastlinami. Pa ne samo, da to prečitamo, ampak jim skušajmo

vse to tudi nuditi, da bodo lahko rastle in cvetele nam samim v veselje.

Posoda.

Cvetice uspevajo najbolje v lončenih, ne pološčenih posodah ali v lesenih zaboječkih. Železne, emajlirane, lakirane in pločevinaste posode niso zdrave, kajti koreninice potrebujejo mnogo zraka, ki skozi te posode ne more prodreti. Vsaka posoda ima na dnu odprtino, da se odteka voda in da more krožiti skozi prst zrak. Če radi zamašena te odprtine prejenja krožiti zrak, se zemlja skisa, koreninice pa segnijo in tako tudi rastlina pogine. Cvetlične lončke pa moramo prav radi tega večkrat dobro umiti, ostrgati in odstraniti vse alge, mah in plesen, ki se je prijela sten.

Zemlja.

Za sobne lončnice uporabljamo mešanico dobre vrtno zemlje, nekaj težke prsti in mivke. Taka zemlja odgovarja večina vsem rastlinam. Za one cvetice, ki imajo tenke in lasaste korenine, dodamo tej zemlji nekaj več humozne prsti; a rastlinam z debelimi mesnatimi koreninami damo več težke zemlje. Najboljša humozna zemlja je pač črnica, gozdna prst in šotna prst. Težko zemljo dobimo po travnikih in njivah.

Zalivanje.

Večina prijateljic cvetic, svoje ljubljenske preveč zaliva ali pa jih zaliva dnevno brez vsake potrebe. Rastlino pa je treba zalivati le tedaj, kadar v resnici potrebuje vode. To spoznamo na ta način, da s priostrenim klinčkom doženemo, da je vsaj 2 cm zgornje prsti suhe. Lahko pa tudi potrkamo s členkom ob lonec, ako je glas votel, tedaj je rastlina suha, poln glas pa nam pove, da ima še dovolj vlage. Zalivamo torej le tedaj, kadar so rastline suhe, a takrat obilo. Voda za zalivanje, naj ima toplino zraka, kjer so rastline. Najboljša voda je pač deževnica, ona iz vodovodov in studencev pa mora biti postana.

Kadar cvetice cveto in rastejo, potrebujejo precej več vode, toliko manj pa jih moramo zalivati jeseni in pozimi.

Svetloba.

Kakor vsa živa bitja, tako tudi cvetice žive najbolje na svetlem, le malo jih je, ki

sonca ne ljubijo, ali pa rasto tudi v temnejših prostorih (aspidistre, bršljan, praproti). Navadno pa nam cvetice bolehalo radi pomanjkanja svetlobe, saj je znano, da dobi rastlina, ki je oddaljena 1 m od velikega prostega okna, le eno petino one svetlobe, ki bi jo dobila na prostem.

Zrak.

V naših stanovanjih je navadno za sobne rastline presuh, zatohel in pokvarjen zrak. zato ne uspevajo posebno dobro. Zlasti pozimi, ko so okna manj odprta in so sobe zakurjene, trpe rastline zelo radi presuhega zraka. V stanovanjih z električno, plinsko, posebno pa še centralno kurjavo, je zrak za rože naravnost strup. Preko poletja pa razvrstimo, če je le mogoče, sobne rastline na vrt, da si odpomorejo in naužijejo svežega zraka.

Zajedalci.

Kot vsa bitja, tako imajo tudi naše rože mnogo sovražnikov, med katerimi so najhujši zajedalci. Navadno so to vsakovrstne listne ušice, kaparji in razna druga golažen. Listne uši odpravimo z razredčenim tobacnim izvlečkom, za kaparje pa potrebuje mo razredčeno petrolejevo emulzijo.

Bolne lončnice.

Navzlic temu, da pazimo in negujemo cvetke, se nam večkrat primeri, da katera oboli. Bolezen se spozna v zastoj rastlin, blede barvi listov, dolgih odganjkah, v odpadanju cvetnih in listnih popkov in gnitju korenin. Navadno zadostuje, da rastlini snamemo lonec z zemeljske grude, previdno odstranimo skisano vrhnjo plast, s priostrenim klinčkom razrahljamo prst, porežemo vse segnite koreninice, cvetko pa presadimo v manjši lonec s svežo prstjo. Tudi nadzemlske dele je treba primerno prikrajšati. Tako »operirano« rastlino ščitimo nekaj dni pred sončnimi žarki in jo manj zalivamo. Zelo dobro pa ji de tudi topla greda.

Juvan Marjan:

VRT V MARCU

Letos bomo imeli precej težav pri gospodinstvu, ker nam bo večkrat primanjkovalo te ali one hrane, ker ne bo uvoza. Zato bo vsaka sprememba v hrani zelo dobrodošla

posebno še, če ne bo draga in bo pridelana doma. Zato je nujno potrebno, da izkoristimo vsako ped zemlje z intenzivnim obdelovanjem in gojenjem povrtnine. Banska uprava je na podlagi nasvetov izkušenih strokovnjakov uredila začasni izbor zelenjadi, ki bi jo naj gojili predvsem na manjših vrtovih. Zato se bomo tudi v teh člankih držali izbora banske uprave, ker se mi zdi, da bo v resnici odgovaljal našim prilikam. S tem pa ni rečeno, da bi vse druge sorte oziroma vrste zelenjadi bile manj vredne. Zavedati pa se tudi moramo, da so predvsem gospodinje one, ki bodo znale najlepše rešiti pereče vprašanje prehrane ljudi in tako pomagale tudi v tem pogledu državi. In kje se da to vprašanje lepše in sigurneje izpeljati kot v vrtičku? Zato bo tudi »Vigred« skušala s temi članki pomagati preko prvih najtežjih začetkov.

V mesecu marcu lahko pričnemo ob ugodnem vremenu kar s setvijo. Na plano posejemo petršilj in sicer sejemo sorte: Berlinski in Non plus ultra; potem posejemo korenje: Prvenec, Nauteski in Flakker. Kdor hoče pridelati tudi čebulček, seje: Domačo svetlordečo, Žitavsko rumeno, Belo pomladno in Australsko sladko. Zelo malo znana je pri nas povrtina — črni koren, čeprav se more kosati tudi s špargljem. Tudi črni koren sejemo meseca marca in sicer: Enoletnega orjaškega. Kako se vzgaja, bomo čuli prihodnjic. Okoli 15. pa posejemo tudi špinačo: Viroflay, Viking, Matador, Danski kralj, Eskimo in Mettejev napredek.

Gotovo pa imamo na vrtu tudi kako steno, ob katero se spomladi sonce močno upre. Tam zemljo prerahljamo, nagnojimo in če je le mogoče prst tudi presejemo, da je kolikor mogoče rahla in propustna za zrak in na ta način toplejša. Na te gredice posejemo solato, da jo bomo že v začetku aprila ali še prej že lahko pulili. Setev mora biti zelo gosta, da žene rastlina liste kvišku. Ko imajo že 4 do 6 listov, solato pulimo. Pametno pa je, da pustimo tu in tam kako rastlino, da naredi lepo glavo. Setev moramo pa pred nočnim mrazom ščititi. V ta namen pokrivamo mlade sejančke s papirjem, smrekovimi vejami, žakljevino ali s spleteno slamo. Lahko pa položimo na nizko zabite količke tudi stara, drugače nerabna hišna okna in tako preprečimo mrazu dohod na gredo. Ti prostori pa se silno hitro

osuše, zato jih moramo često zalivati. Zalivamo le dopoldne in z mlačno vodo, da nam čez noč voda ne zmrzne in ne uniči setve. Najprimernejši sorti sta: Ljubljanska ledenka in Kraljica majnika. Posebno zadnja je zelo odporna in prenese tudi nekaj slane.

Na Koroškem sejejo takoj ko skopni sneg vrtno křešo ali dragušo, ki vzkalji jako hitro. ponavadi že čez 3 dni. Sejemo jo vsakih 14 dni v vrste po 15 do 20 cm narazen. Liste režemo, ker še enkrat odženo. Drugi listi so nekoliko grenki.

Bolj proti koncu meseca pa bomo sadili že grah, ki pa mora priti vsaj za 6 do 8 cm globoko v zemljo. Posebno primerne sorte okroglozrnatega graha so: Ekspres, Sara in Zgodnja zelenika; pri oglatozrnatem grahu pa izbiramo med: Senator, Onward in Telefon.

Letos tudi na bob ne smemo pozabiti, saj je jako važno živilo in dokler seme še ni zrelo, je bob izvrstna prikuha. Sadimo ga v začetku marca na gredice in sicer mora biti precej oddaljen drug od drugega (25 cm vrstice in 6 cm drug od drugega).

V mesecu marcu pa lahko brez škode potaknemo tudi čebulek in česen. Za čebulo smo že zgoraj navedli sorte, pri česnu pa izbiramo med: Zimskim in Pomladanskim.

Proti koncu meseca sejemo ob zavetnih legah tudi kapusnice in sicer rane vrste: Junijsko orjaško, Kašeljsko in Ditmarško. Tudi kolerabico poizkusimo posejati. Sejemo jo bolj na redko, da imajo rastline dovolj prostora. Močne slane ne prenese! Rane vrste so: Modra in Bela dunajska, Erfurtska in Praška.

Prihodnji mesec bomo sadili že rani krompir, zato moramo takoj sedaj odbrati lepe, srednje debele in cele gomolje, da jih damo »kalit«. V ta namen postavljamo gomolje v primerne nizke lese ali v rešeta in sicer z glavo (tam kjer je rastlo iz njega zelenje in je največ očesc) navzgor. Tako razvrščen krompir prenesemo v svetlo, suh a hladen prostor (7 do 8° C), kjer kali. Prostor mora biti svetlo, a na krompir ne sme sijati sonce. Ko so kalj 2 cm dolge in za lešnik debele, posadimo previdno gomolje v zemljo, tako da so kali zgoraj. Čas saditve je koncem marca do srede aprila. Nakaljen krompir bo za 3 tedne prej dozorel. Seveda moramo vzeti rani krompir: kifeljčar ali Böhmov rani.

DOMAČE MILO. I. NAČIN

Deni v lonec 12 l vode (deževnica) 3 kg loja, $\frac{1}{2}$ kg lužnega kamna ter kuhaj, da se razstopi, približno štiri ure. Potem dodaj 1 veliki radion, 1 žensko hvalo, 1 milni prašek za penjenje. To pusti še 10 minut vreti, postavi s štedilnika ter prilij 10 dkg terpentina. To gosto tekočo maso vlij v zato pripravljen nizek zakoj, kateremu si na dnu položila bel prtič. Prtič mora biti pa zato, da lahko vzamemo milo iz njega. Milo suši na suhem in zračnem prostoru. Čez nekaj dni ga vzemi iz zaboja ter ga razreži v primerne kose. Potem ga imej še vedno na suhem prostoru, najbolje na podstrešju v zaboju.

Opomba:

Lonec naj bo pocinkan, ker emajliranega lužni kamen razjeda in se lušči.

DOMAČE MILO. II. NAČIN

Deni v lonec 12 l vode kapnice ter 6 kg loja. To se kuha, da se loj raztopi, potem se da ohladiti. Drugi dan to razrežem ter dodam toliko vode, da pride vsega skupaj približno 30 l tekočine. To kuhamo v 40 l velikem loncu, ker pri vretju kipi, da ne

gre čez lonec. Dodam 1 veliki radion, 1 persil in 20 dkg terpentina. Potem kuham 10 minut, nadaljni potek je pa isti kot zgoraj.

DOMAČE MILO. III. NAČIN (NAVADNO)

Rabimo: $17\frac{1}{2}$ kg loja, $17\frac{1}{2}$ l luga, $2\frac{1}{2}$ kg lužnega kamna, $12\frac{1}{2}$ dkg kolofonije ter $12\frac{1}{2}$ dkg sode.

Prvi dan: Vse te tvarine damo v kotel in počasi kuhamo toliko časa, da se vse dobro raztopi. Vedno mešati!!!

Drugi dan: V maso napravimo luknjo, če je na dnu voda (kar je vedno, če prehitro vre) se ta pobere, doda še $1\frac{1}{2}$ l luga, če je masa bolj trda daj 2 l luga in $\frac{1}{2}$ pesti soli. Ko se masa raztopi, kuhamo še $\frac{1}{2}$ ure. Kuhano pobere ven in naložimo v z mokro krpo pogrnen zaboj.

Tretji dan: Vzamemo milo s pomočjo krpe iz zaboja in ga takoj razrežemo, ker je pozneje preveč trdo in se težko reže.

Opomba:

Loju pridenemo $17\frac{1}{2}$ l luga, ki ga dobimo, če polijemo pepel z vrelo vodo. Tak lug se vzame tudi drugi dan. Za to množino damo še za 10 din milnega praška, ki se ga doda drugi dan.

ZA PRIDNE ROKE

PREPROSTE »PREHODNE« OBLEKE

Št. 1. Športna obleka s patentno zadrگو (za pr. šir. 96 cm rabimo: 3.10 m — 90 cm šir. blaga — s kratkim ali dolgim rokavom.) Kroj na prilogi!

Št. 2. Vítkost linije poudarja celotni sprednji del iz drugobarvnega blaga. (Za 104 cm pr. šir. rabimo: 2 m temnega in 55 cm svetlega — 130 cm šir. blaga.) Kroj na prilogi!

Št. 3. Mladostna popoldanska obleka s pasom in modno ovratno linijo. Zapijamo jo na hrbtu. Kroj te obleke je zelo primeren za predelavo starih oblek. (Za 96 cm pr. šir. rabimo: 2.85 m — 90 cm širokega blaga — ali 2.10 m 130 cm šir. enakobarvnega in 65/60 cm pikčastega blaga.) Kroj na prilogi!

Št. 4. Pri tej ljubki pleteni obleki učinkuje kombinacija vodoravnih in navpičnih prog. (Za 88 cm pr. šir. rabimo: 480 g

barvne in 120 g bele boucle-volne, pletilke št. 3. Glej popis k prilogi.) — Kroj na prilogi!

KROJNA PRILOGA K ŠT. 3.

Št. 1. Športna obleka (96 cm pr. šir.).

1. Sprednji del.
2. Sprednji oplečnik.
3. Hrbet.
4. Spred. del krila.
5. Sprednji stranski del krila.
6. Zadnji del krila.
7. Dolgi rokav.
8. Kratki rokav.

Št. 2. Obleka za »polne« postave (104 cm pr. šir.).

9. Sprednji del.
10. Levi sprednji del.
11. Sprednji stranski del.
12. Hrbtni stranski del.

Tradicija jamči za kakovost!

Prosim tale zavitek!

Zelo ljubim dobro belo kavo. Mati mi je rekla: „Pravo Kneippovo sladno kavo dobiš samo v zavitkih s sliko in podpisom župnika Kneippa.“

Kneippova
SLADNA KAVA

13. Hrbet.

14. Rokav.

Št. 3. Mladostna popoldanska obleka, (96 cm. pr. šir.).

15. Sprednji del.

16. Sprednji stranski del.

17. Oplečnik.

18. Hrbet.

19. Hrbtni pas.

20. Sprednji del krila.

21. Zadnji del krila.

22. Dolgi rokav.

23. Kratki rokav.

Št. 4. Pletena obleka z belim ovratnikom iz blaga in belim usnjenim pasom (88 cm pr. šir.).

24. Spred. oplečnik.

25. Hrbtni oplečnik.

26 in 26 a. Sprednji in zadnji del (združeni).

27. Rokav.

Način pletenja! Obleko pletemo po dolžini kroja in sicer 8 vrst: tja desne petlje, nazaj leve petlje, 2 vrsti z belo volno pa — tja desne petlje, nazaj izmenoma 1 petljo desno, 1 petljo levo. Sprednji del in hrbet prični ob stranskem robu najprej v dveh delih: ob izrezu rokava in spodaj ob robu z

desetimi petljami ter pleti v vzorcu proge. — Na obeh straneh podaljšuj kroju primerno vrste in končno združi pletenje v eno vrsto. Rokav prični tudi ob stranskem robu s štirimi petljami in primerno razširjaj. Sprednji in hrbtni oplečnik prični ob spodnjem robu z belo volno in sicer nasuj za sprednji oplečnik 104 petelj, za hrbtni pa 52 petelj (2 dela). Izgotovljen oplečnik prišij lepo k ostalim delom. Hrbtni levi oplečnik dobi 4 kvačkane vrste gostih petelj, desni pa 4 kvačkane zanke za gumb. Spodnjemu robu krila in robu rokava prikvačkaj 1 vrsto šibičnih, ki jo zapogni na levo za rob. Bel ovratnik in usnjen pas poživljata to lepo pleteno obleko.

IZ UPRAVE

Za knjižico »Higiena žene« je poslala bralka Vigredi v znamkah 3 din; pozabila pa je napisati svoj naslov. Zato ji je ne moremo poslati. Po poštnem žigu na ovojnici mora biti naročilka iz Slov. Bistrice ali okolice. Naj javi ime in naslov, da ji jo pošljemo.

Naročnice, ki so poslale za letošnjo naročnino le 25.— din naj o prvi priliki pošljejo še 5 din, da bo celotna naročnina poravnana. Vsem pa, ki so zaprosile za pla-

čevanje v obrokih, naznanjamo, da radi pri-
stanemo na odplačevanje v obrokih, kakor
smo to že večkrat izjavili. Za nakazovanje
obrokov naj se poslužijo položnic, ki so bile
priložene prvi številki.

Naročnice krojev za igrače naj poravnajo
malenkostne račune, ki so bili pošiljatvi pri-
loženi.

Poverjenice, ki so nabrale določeno število

novih naročnic, naj skrbe, da bo celotna na-
ročnina poravnana do konca marca. Potem
naj pa tudi sporoče, kakšno nagrado žele za
svoje delo. (Glej oklic v zadnji številki lan-
skega leta!)

Vsem, ki naročajo letnik Vigredi 1940,
vljudno sporočamo, da temu letniku manj-
ka 3. in 4. številka (marec in april) in s tem
ne moremo postreči.

DOBRE KNJIGE

V založništvu Jugoslovanske knjigarne je pred meseci izšla knjiga res lepih pesmi Severina Šalija, ki ga tudi Vigred šteje med svoje sotrudnike, pod imenom »Slap tišine.« Mladi pesnik je svoje prvence, ki jih je objavil že tu in tam, zbral v mično knjižico, ki ji je mladi arhitekt Gajšek, ki se je tudi že uveljavil pri Vigredi, dal zelo lepo zunanost. Mladi pesnik je svoje pesmi uvrstil v štiri zaglavja: Zastrta luč, Žalostinke, Večne minljivosti, Vrnitev. Vse pesmi so res tihi slap, ki mu človek rad da prostora v duši in srcu. Vse so pogreznjene v lepoto stvarstva, v mehko občutje, v bleščec a ne prisiljen lesk sveta in neba in vsem je pridejan prizvok mehke otožnosti. Naše Vigrednice bodo drobno knjižico gotovo z veseljem prebirale; vse naj si jo nabavijo!

Cena ji je v kartonu din 40.-, v platnu din 50.-

V istem založništvu je skoro istočasno izšla druga pesniška zbirka prav tako mladega, doslej še malo znanega pesnika Dušana Ludvika pod naslovom »S potepuško palico.« Tudi tega pesnika smo že poznale iz Doma in sveta in nekaterih drugih listov, kjer je objavljaj svoje prvence. Med vsemi pesmimi zbirke je najpomembnejši cikel 12 pesmi, ki jim je dal naslov »Mesci.« Kar brati jih moraš, ne morem ti podati njih vsebine, še manj ocene! Kot res lepo pesnitev naj bi si to knjižico nabavile vse Vigrednice, ki se zanimajo za pesmi in teh je večina. Dobe jo v Jugoslovanski knjigarni, cena ji je v platnu din 50.-, v kartonu 40.

Iz uredništva

Nekaj prispevkov imamo še izza lanskega leta. Kar je bilo dobrih, porabnih, jih bomo o priliki, ko se bodo skladali z drugo Vigredno vsebino, popravljene porabili. Zelo mnogo pa je takih, ki se ne dajo popraviti; teh seveda ne bomo mogli priobčiti.

Iva S., M. Že verjamem, da radi pišete, vendar morate vedeti, da ni vse, kar napišemo za javnost, še manj pa za v list. Tako pisarjenje, kot ste ga poslali je čisto dober za dnevnik, da si ohranite v spominu ljub ali neljub dogodek. Za tisk kot črta pa ni še zrelo; bere se kot poročilo, a ne kot beletristično delo. — Ker osebno ne odgovarjamo, smo priloženo znamko porabili za dober namen.

M. C., R. — S. pri Mariboru. Šušmarjenje besed v štiri enako dolge vrstice ni pesem. Kako si predstavljate to? Saj je toliko pravopisnih napak, da kar mrgoli. In to naj bodo pesmi? Bog nas varuj!

Martina. Nabrali ste nekaj besed, ki jih hočete za vsako ceno videti natisnjene. To delo so opravili že drugi. — Sestavek brez teh besed še nekaj pomeni in ga bomo temeljito popravljene ga o priliki porabili.

Odslej nezadostno frankiranih pisem ne bomo več sprejemali.

Prispevkov, ki ne bodo napisani samo po eni strani, sploh ne bomo vzeli v pretres.

Pišite s črnilom ni čitljivo!

PORAVNAJTE NAROČNINO! — PRIDOBIVAJTE
NOVIH NAROČNIC!

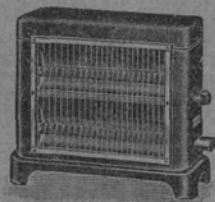
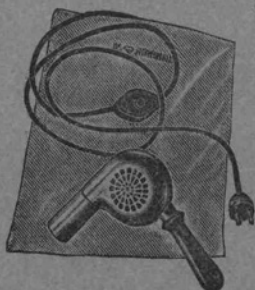
Ne pozabite na Mohorjeve knjige!

Prehlada in revme nas varuje najboljše toplota. Električna peč nam hitro ogreje sobo, električna blazina nam dobro ogreje posteljo.

Zato se poslužite teh pridobitev novodobnega gospodinjstva. Mestna elektrarna ljubljanska Vam nudi ugodne tarife. Naročite si poseben gospodinj-
ski števec, proti malenkostni

števnini din 4.— na mesec. Cena gospodinj-
skemu toku je din 1.50 za kilovatno uro pri mesečni porabi 20 kilovatnih ur. Za peči posebna tarifa 90 para za kilovatno uro ne glede na porabo.

Oglejte si našo zalogo električnih aparatov v naši prodajalni na Mestnem trgu št. 3 v magistratnem poslopju.

Podrobnosti Vam raztolmači:

MESTNA ELEKTRARNA LJUBLJANSKA
Ravnateljstvo — Krekov trg 10./II.

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le **Vzajemna zavarovalnica** LJUBLJANA • Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

z. z neom. j. Ljubljana, Miklošičeva cesta 6,
v lastni palači nasproti hotela „Union“
obrestuje hranilne vloge najugodneje.

**Novo in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4 %, proti odpovedi do 5 %.**